

De wereld begrijpen om de wereld te veranderen

v.u. David Dessers, Plantinstraat 20, 1070 Brussel

**Algemene
Sociale Bijdrage:
De doos van pandora?**

ALBERT FAUST

(1945 - 2004)

De weg van een authentieke
syndicalist

Europees Sociaal Forum

Naar Athene 2006

Het volgende Europees Sociaal Forum vindt plaats in april 2006 in de Griekse hoofdstad Athene. Om de eerste voorbereidingen te treffen, vond er tijdens het weekend van 21 en 22 mei een Europese vergadering plaats in Praag. Ook de mobilisaties tegen de G8-top in Schotland kwamen er uiteraard ter sprake.

De belangrijkste reden voor deze vergadering was natuurlijk de voorbereiding van het volgende Europees Sociaal Forum in april 2006. Toch stonden er ook twee concrete mobilisaties op de agenda, ééntje gedaan, de andere te gaan... In een werkgroep werd er een evaluatie gemaakt van de mobilisatie van 19 maart in Brussel. Die mobilisatie werd een groot succes voor de krachten achter het ESF: voor het eerst slaagden ze erin om rond Europa een betoging op poten te zetten en daar Europees voor te mobiliseren. Het EVV zag zich genooddaakt om zich bij deze actie-afspraken van het ESF aan te sluiten (en niet andersom...). Voor het eerst kwam er zelfs een moeizaam akkoord met dat EVV. En toch week de politieke boodschap van de betoging dan weer af van wat het EVV in gedachten had (de strijd tegen de grondwet had een prominente plaats in de betoging). In de toekomst moet dat herhaald kunnen worden met nog méér kracht, gezien in een aantal landen op 19 maart nationale betogingen tegen de oorlog plaatsvonden waardoor de opkomst

in Brussel uit die landen erg mager was (Italië, Engeland...). De Europese partners spraken af om te werken naar een Europese actiedag tegen de richtlijn Bolkestein in het najaar, met in alle Europese landen gelijktijdige acties. Later méér daarover.

De Schotten van *G8-alternatives* spraken over de acties tegen de G8-top in Gleneagles, begin juli. De info uit de vorige Rood daarover is nog steeds correct. Wel blijkt dat de politie inmiddels de grote betoging op woensdag ('op naar de G8-top') verboden heeft. Er loopt nu een (internationale) petitie om alsnog een toestemming voor de actie te bekomen. Plaatsvinden zal ze hoe dan ook. Het ziet er trouwens naar uit dat de mobilisaties in Schotland terug een echt andersglobalistisch karakter zullen hebben. Er wordt gewerkt met twee *convergence-centers* en een brede combinatie van

actiemethodes.

Voor wat het Europees Sociaal Forum van 2006 betreft, kunnen we melden dat het Griekse organisatiecomité volop in de weer is met de voorbereiding ervan. In Praag werden 15 inhoudelijke thema's uitgewerkt, op basis waarvan het programma zal uitgewerkt worden. Na verloop van tijd zullen alle organisaties die dat wensen opnieuw de kans krijgen om workshops en *seminars* voor te stellen. De Grieken namen zich ook voor voldoende aandacht te hebben voor de ecologisch aspecten van de organisatie. Geen overbodige bijkomernis na een ESF in Londen waar er voornamelijk hamburgers en Coca Cola verkocht werden aan de eetstands...

Méér info over het ESF-proces vind je via de website: www.fse-esf.org.

DAVID DESSERS

De officiële herdenking van de 60ste verjaardag van het einde van de tweede wereldoorlog was eens te meer een oefening in historisch revisionisme. Om hun huidige imperialistische politiek te legitimeren, trokken de regeringen van Bush en Blair één continue lijn tussen hun 'oorlog tegen het terrorisme' en de strijd tegen nazistisch Duitsland. Beide bleken zowaar voorbeelden van hun eeuwige strijd voor de 'democratie' en de 'vrijheid' tegen de 'duistere krachten van het kwaad'.

Voorbij die armzalige ideologische legitimeringen is er wel degelijk een zekere continuïteit. Voor de toenmalige Britse en Noord-Amerikaanse bourgeoisie ging de oorlog immers om de verdeling van de wereld en de eliminatie van een rivaliserend imperialisme. Ook op het vlak van de methoden is er continuïteit. De brutale val van het nazisme en de absolute misdaden van die laatste moeten toelaten de brutaliteiten van de geallieerde imperialismen te minimaliseren, zelfs simpelweg te ontkennen: de aanvankelijke economische en politieke steun van de VS en Groot-Brittannië aan nazistisch Duitsland in de

Het hoeft dan ook niet te verbazen dat de beslissende rol van het rode leger en van de verzetsbewegingen geminimaliseerd of verhuld wordt door de elites, de media en een deel van de historiografie. Tussen 1941 en 1945 vocht drie vierde van het nazi-leger aan het oostfront. Drie vierde van zijn verliezen werden ook daar genoteerd. De USSR was weldegelijk de graftombe van de *Wehrmacht*. De 20 miljoen sovietslachtoffers kunnen getuigen van het extreme geweld van de strijd en van de enorme offers die werden geëist. Op het moment dat de GI's voet aan wal durfden zetten in Normandië in 1944, had het Duitse leger al fatale klappen gekregen, en telde het steeds meer adolescenten en ouderlingen in zijn rangen.

Tegenover die ontoelaatbare stortvloed van historisch revisionisme, slaan sommigen echter door langs de andere kant. De erkenning van de eersteplansrol van het rode leger en van de sovietbevolking impliceert niet dat de ogen gesloten moeten worden voor het feit dat de prijs voor de finale overwin-

Het verzet van de herinnering

hoop dat dit zich alleen tegen de Sovjet-Unie zou richten; de massale blinde en militair volledig overbodige bombardementen op de burgerbevolking in Duitsland en in de bezette landen; de vernietiging van Hiroshima en Nagasaki ondanks het feit dat Japan virtueel de oorlog al had verloren; de bloedige repressie tegen de antikoloniale revoltes (Indië, Algerije) enzovoort. Tussen Dresden, Hiroshima, Hanoi, Belgrado of Falloujah is er een verschil van schaal, maar niet van methode.

Zoals onze kameraad Ernest Mandel terecht benadrukte, kende de tweede wereldoorlog verschillende dimensies: naast een interimperialistische oorlog was er ook een specifieke oorlog voor de nationale verdediging van de Sovjet-Unie - een niet-kapitalistische staat tegen het nazi-imperialisme - naast verschillende vormen van revolutionaire of antikoloniale oorlogen voor nationale bevrijding (China, Joegoslavië, maar ook verschillende verzetsbewegingen in bezet Europa). Dit deel van de geschiedenis stoort, want het is de geschiedenis van de volkeren zelf die autonoom stredden voor hun eigen bevrijding. Ook voor hun sociale bevrijding, zoals de revolutionaire golf tijdens de Bevrijding liet zien.

ning veel lager had kunnen zijn zonder de criminele fouten van de stalinistische bureaucratie. Moet 9 mei 1945 de rol verhullen van die bureaucratie in de opkomst van het nazisme in Duitsland, of in de Spaanse burgeroorlog, de laatste kans voor de internationale arbeidersbeweging om het fascisme en het gevaar van een nieuwe imperialistische oorlog te verslaan? Volgens een artikel in het meinumner van *Le Monde Diplomatique* (1) rechtvaardigt de overwinning van de USSR tegen het nazisme a posteriori het Hitler-Stalin pact uit 1939 en de stalinistische zuiveringen van '36-'38! Het wordt bijna een kleinigheid dat die gebeurtenissen de weg openden voor de oorlog van het Duits imperialisme en dat het niet veel scheelde of de verzwakking van het rode leger (meer dan de helft van de officieren werden geliquideerd tijdens de processen van Moskou) had op het moment van de invasie op 22 juni 1941 tot de totale ineenstorting geleid.

Het heeft het sovietvolk vier jaar bloedige strijd gekost om het terrein terug te winnen dat in amper vier maanden was verloren in 1941. Dat mogen we niet vergeten. ■

(1) " *L'Union soviétique par pertes et profits* ", Annie Lacroix-Ruiz, *Le Monde Diplomatique*, mei 2005.

rood maandblad voor socialistische democratie.
Uitgegeven door de Socialistische Arbeiderspartij (SAP), Belgische afdeling van de Vierde Internationale

Verantwoordelijke uitgever: D. Dessers.

Redactie: Ataulfo Riera, Matthias Lievens, Céline Caudron, Freddy De Pauw, David Dessers, Chris Den Hond, George Dobbeleer, Frédéric Lehembre, Olivier Bonfond.

Werken mee aan dit nummer: Daniel Tanuro, Filip Debodt, Johny Lenaerts, Denis Horman, Manuel Abramovicz, Herman Michiel.

Redactie en administratie: Plantinstraat 20, 1070 Brussel, 02/523.40.23, rood@sap-pos.org, www.sap-pos.org.

Tarieven:

Prijs per nummer: 1,5 euro

Abonnementen: 15 euro per jaar (10 nummers), 10 euro voor kleine inkomens (studenten, werklozen), buitenland: 25 euro per jaar.

Aanrader: neem een permanente opdracht van bijvoorbeeld 15 euro per jaar!

Storten op rekening "Avanti" **001-4012225-90** met vermelding van "Rood"

Het politieke debat in België werd de afgelopen maanden volledig gedomineerd door probleem 177: de splitsing van de kieskring Brussel-Halle-Vilvoorde. Méér nog, het feit dat de federale regering na weken onderhandelen de handdoek in ring gooide, leidde bij zowat alle Vlaamse partijen tot een verkrampde crisissfeer. David Dessers schetst de achtergrond van de kwestie. Hoewel de splitsing van het bewuste kiesarrondissement niet meer dan het logische gevolg is van de federale staatsstructuur waarvoor in dit land gekozen werd, biedt die splitsing allerminst het antwoord op de vragen over het samenleven van cultureel diverse bevolkingsgroepen, die ons vandaag pijlsnel tegemoet komen.

Over Brussel - Halle - Vilvoorde... En de multiculturele samenleving

Eventjes recapitulieren. Waarover gaat het ook al weer? Sinds de grondwetsherziening van 1970 bestaat België uit drie ééntalige gebieden (het Nederlandstalig, het Franstalig en het Duitstalig gebied) en één tweetalig gebied, nl. Brussel hoofdstad (dat 19 gemeenten omvat). Sindsdien stemt men in Wallonië op Waalse partijen en in Vlaanderen op Vlaamse. Enkel in het officieel tweetalige Brussel dingen zowel Nederlandstalige als Franstalige partijen naar de gunst van de kiezer. Dat was de logica van het federalisme waar men toen voor koos.

Er bleef echter één uitzondering op de regel bestaan. En zo belanden we bij probleem 177. Bij de verkiezingen voor kamer en senaat en bij de Europese verkiezingen kan er in 35 van de 65 gemeenten van de provincie Vlaams Brabant (officieel ééntalig Vlaams gebied) toch gestemd worden op Franstalige partijen omdat het Westen van Vlaams Brabant (het arrondissement Halle Vilvoorde) één groot kiesarrondissement vormt met Brussel Hoofdstad. Een anomalie, als je de logica van het Belgisch federalisme consequent aanhoudt.

Recent kwam de zaak nog eens op het voorplan, toen men in 2004 voor het eerst op federaal vlak provinciale kieskringen invoerde. Overal golden die provinciale kieskringen, behalve in Vlaams-Brabant, waar Halle en Vilvoorde nog steeds bij de Brusselse kieskring bleven behoren.

Er klopt dus inderdaad iets niet. Ofwel heeft men indertijd de verde-

ling van de taalgebieden fout vastgelegd, ofwel klopt die kieskring Brussel-Halle-Vilvoorde gewoon niet. De verdeling van taalgebieden is echter onderhandeld en goedgekeurd door Vlamingen en Franstaligen en ligt inmiddels vervat in de grondwet. Conclusie - inmiddels ook van het arbitragehof: de kieskring moet gesplitst worden. Als iedereen het officieel eens is over het feit dat Halle en Vilvoorde tot Vlaams Brabant en dus tot het ééntalige Vlaamse grondgebied behoren, dan is er geen enkele zinnige reden waarom men daar op Franstalige lijsten zou kunnen stemmen. Immers, een Vlaming die zich in Waals Brabant gaat vestigen kan evenmin op Vlaamse lijsten in Brussel stemmen. Klaar.

POLITIEKE DEINING

Waarom zorgt de splitsing van dat kiesarrondissement (noteer overigens dat het niet enkel over het kies-

maar ook over het gerechterlijk arrondissement gaat) dan voor zo'n ongelooflijke politieke deining? De reden ligt voor de hand: in die 35 Vlaams Brabantse gemeenten rond Brussel wonen een pak Franstaligen. Bij recente verkiezingen gingen er 73.000 stemmen uit het bewuste gebied naar Franstalige lijsten. Dat geeft een idee. In zes faciliteitengemeenten rond Brussel zijn de Franstaligen zelfs in de meerderheid.

Zowat alle Franstalige partijen zijn nu van oordeel dat er eigenlijk weinig verschil is tussen de Franstaligen in de 19 Brusselse gemeenten en die in de Vlaamse rand rond Brussel. Voor hen zijn het Franstaligen, die een stek gezocht hebben in de buurt van de hoofdstad en die dus net als inwoners van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest op Franstalige lijsten moeten kunnen stemmen. Men argumenteert dat dit een logisch gevolg is van de

geografische uitbreiding van de Europese metropool Brussel en dat je die uitbreiding nooit zal kunnen stoppen. Met andere woorden: de Franstalige partijen trekken inderdaad de eerder gestemde indeling van de taalgebieden in België in twijfel: ofwel verander je niets, ofwel moet het Brussels gewest uitgebreid worden met, op z'n minst, een aantal van die 35 Vlaamse gemeenten. Het zijn *de facto* tweetalige gemeenten, erken dat dan ook. Dat is zo'n beetje het Waalse standpunt.

In Vlaanderen is een totaal ander geluid te horen. Zowat alle partijen zijn gewonnen voor een splitsing en vinden dat de evidentie zelve (nogmaals, als je inderdaad de eerdere gemaakte afspraken volgt, is dat ook zo). Dit Vlaamse standpunt kan en mag niet los gezien worden van de geschiedenis van de Vlamingen in België. Je hoeft geen Vlaams-nationalist te zijn om te erkennen dat Vlamingen en hun taal jarenlang onderdrukt werden in dit land. De strijd tegen deze onderdrukking is een legitieme strijd. Het gaat erom dat je onderwijs kan volgen in jouw taal, dat je beroepsmogelijkheden dezelfde zijn, dat de staat en haar diensten jouw taal erkennen en hanteren.

CULTURELE IDENTITEIT

Je kan urenlang discussiëren over culturele identiteiten en vooral over de vaak geforceerde wijze waarop ze tot stand kwamen. Echter, eens een grote groep mensen met welke voorgeschiedenis dan ook een taal spreekt en in die taal denkt, maar die taal wordt onderdrukt door een staat, dan is de strijd tegen die onderdrukking legitiem. Overigens hoeven daar niet noodzakelijk veel historische claims aan te pas te komen: culturele identiteiten ontstaan, kunnen evolueren, kunnen opgaan in bredere identiteiten en kunnen ook weer verdwijnen. De *slangtaal* van jonge migranten uit de Franse *banlieues* heeft daarom evenveel culturele waarde als de oudste variant van het Bretoens... Waar het op aankomt: eens een culturele identiteit bestaat, is de strijd tegen de onderdrukking ervan legitiem.

Welnu, de geschiedenis van Vlamingen in België is er één van onderdrukking en strijd daartegen. Uiteraard is de Vlaamse beweging reeds zeer vroeg in uiterst rechts vaarwater terechtgekomen, wat de zaak er niet makkelijker op maakt. Maar dat betekent geenszins dat de strijd tegen die onderdrukking niet legitiem was. Ook territoriale eisen en eisen rond zelfbestuur zijn daarbij legitiem. Het zelfbeschikkingsrecht van de volkeren stond reeds centraal bij Lenin en de bolsjevieken. In het kader van die Vlaamse ontvoogdingsstrijd groeiden dus eisen voor zelfbestuur en een afbakening van het grondgebied als buffer tegen een systematisch verfransing. Die verfransing was niet gewoon een gevolg van migratie maar van de dominantie van het Frans als taal van

de heersende klasse en de staat. Dergelijke eisen zijn in feite volstrekt normaal. Daarom is de SAP nooit een tegenstander geweest van de federalisering van de unitaire Belgische koningsstaat.

VLAMINGEN IN BELGIË

Worden de Vlamingen vandaag nog steeds 'onderdrukt' in België? Voor wat Brussel en de Vlaamse rand betreft, kan je bezwaarlijk beweren dat het probleem voor 100% van de baan is. In de rest van Vlaanderen is het dat wel. Hoewel Brussel officieel tweetalig gebied is, weet iedereen dat de overheidsdiensten, inclusief gerecht en medische diensten, niet volledig tweetalig zijn. Dat hoeft niet meteen tot ronkende kaakslagretoriek te leiden, maar het is wel een realiteit. Gezien de 35 gemeenten van Halle-Vilvoorde ook gerechterlijk nog steeds een arrondissement vormen met Brussel zijn er ook daar zeker nog problemen te melden. Komt daar nog eens bij dat de verfransing van die Vlaamse gemeenten ook een sociale component kent; vandaag vestigen heel wat eurocraten zich in die gemeenten. Die jagen de prijzen omhoog en spelen nauwelijks een rol in het lokale sociale leven... We kunnen deze problemen niet zomaar wegrelativeren met een multicultureel discours; ook Nederlandstaligen die de andere landstaal niet machtig zijn, hebben het recht om publieke dienstverlening in hun taal te krijgen...

In ieder geval speelt die achtergrond van reële onderdrukking van de Vlamingen en hun taal een belangrijke rol in die eensgezindheid van de Vlaamse partijen voor de splitsing. Men wil absoluut

De burgemeesters uit de rand voerden de druk op in de aanloop naar de Vlaamse verkiezingen van 2004.

STEUN
de BURGEMEESTERS
www.splits-bhv.be www.vvb.org/meeting
DONDERDAG NATIONALE MEETING
10 MAART 2005
OVERIJSE
Markthallen
Stationplein
om 20 uur
Zonder Prijs!
onverwijd?
...KPIING

vasthouden aan de eerder gemaakte afspraken in verband met de indeling in taalgebieden van het land. En in principe zijn er weinig argumenten om je te kanten tegen de splitsing van de kieskring Brussel-Halle-Vilvoorde.

RACISME

Het is echter duidelijk dat de Vlaamse retoriek tegelijkertijd ook erg bezoedeld is geraakt door racistische en egoïstische argumenten... En daartegen kunnen we ons niet sterk genoeg kanten. Uiteraard zijn er ook Franstalige krachten die olie op het vuur gooien, maar aan Vlaamse zijde horen we de jongste tijd een boel argumenten die in feite nog weinig te maken hebben met het splitsen van een kieskring. Laten we wel wezen; een kieskring splitsen als uitloper van een federalisering van de staat is één zaak, maar elke vorm van anderstalige en zeker francofone migratie op het ééntalige grondgebied beschouwen als een bedreiging is heel wat anders. De aanzwellende rethoriek tegen de aanwezigheid van anderstaligen op Vlaams grondgebied is dan ook verontrustend.

Net na de crisis kondigde de Vlaamse regering een hele rist maatregelen aan om het "Vlaamse karakter" van de rand te versterken. Daarbij werd bijvoorbeeld beweerd dat er een boel extra middelen zouden komen voor sociale woningen voor Nederlandstaligen in de rand. Welnu, dat is ronduit onaanvaardbaar: sociale woningen moeten er komen voor alle inwoners van Vlaanderen, Brussel en Wallonië die ze nodig hebben. Dat er op Vlaams grondgebied sociale woningen 'enkel voor Vlamingen' zouden komen, is ronduit discriminerend. Wat heeft dat in godsnaam met de kieskring Brussel-Halle-Vilvoorde te maken?

MULTICULTUUR

Het debat interfereert dan ook met een ander actueel debat: dat over de multiculturaliteit. Neem bijvoorbeeld Brussel, ooit een Vlaamse stad. Brussel is vandaag een kleine grootstad met een smeltkroes van culturen waarin de Vlamingen erg in de minderheid zijn. Brussel zal in ieder geval nooit meer een 'ééntalige Vlaamse

Yves Leterme wil sociale woningen "enkel voor Nederlandstaligen" in de Vlaamse rand rond Brussel.

stad' worden. Dat is een evolutie die niet éénduidig is. De culturele samenstelling van het actuele Brussel is een gevolg van tal van factoren, waarvan de vroegere staatspolitiek van het unitaire België er slechts één is. Even belangrijk zijn factoren die te maken hebben met de evolutie van het internationale kapitalisme en de zogenaamde globalisering. In grote steden dringt zich op die wijze een debat op over het samenleven van niet twee maar ontzettend veel culturele identiteiten. Dat is een debat over culturele en democratische rechten, over minderheidsrechten, over onderlinge relatie tussen die culturele identiteiten, over gedeeltelijke meertaligheid. In dat debat geraak je niet weg met voorstellen om enkel de dominante cultuur verder te versterken.

Alles wijst erop dat met de toegenomen migratie in de wereld en door de gestage totstandkoming van een wereldmaatschappij, deze evoluties niet tegen te houden zullen zijn (marxisten vinden dat overigens ook niet wenselijk). We staan hierbij slechts aan het begin van een lange evolutie en allicht zullen de debatten die zich vandaag opwerpen in onze grote steden morgen de debatten in gans Europa en dus ook Vlaanderen zijn.

Brussel zal uiteraard nog wel een hele tijd een tweetalig gewest blijven (en daar is niets mis mee). Maar méér en méér komen er specifieke rechten voor culturele minderheden (religieuze, culturele, democratische rechten). Is het zo ondenkbaar dat de Arabische inwoners van Brussel op zeker moment een aantal officiële documenten in hun taal zullen kunnen bekomen (zoals Chinezen dat vandaag kunnen in een aantal steden in de VS)? Is het zo ondenkbaar dat

belangrijke minderheidsgroepen onderwijs tot op zekere leeftijd tweetalig zullen kunnen organiseren (hun eigen taal en een officiële landstaal) om hun integratie te bespoedigen? Door de culturele complexiteit van de toekomstige samenlevingen, is het net aannemelijk dat rechten in toenemende mate persoonsgebonden zullen worden en in afnemende mate gebonden aan een territorium en de heersende culturele identiteit ervan.

In maatschappijen waarin migratie een steeds belangrijkere rol zal spelen, zullen deze kwesties zich hoe dan ook op goede dag aandienen, ook in Vlaanderen. En wat zal Vlaanderen dan doen? Zijn ééntalige karakter in de verf zetten met allerhande maatregelen voor het "eigen volk"? Of een leefbare en weerbare samenleving opbouwen door rekening te houden met de nieuwe realiteit? Het samenleven van verschillende culturele groepen zal wel altijd voor de nodige strubbelingen en debatten blijven leiden.

Wij kanten ons niet tegen de splitsing van Brussel-Halle-Vilvoorde als uitloper van de federalisering van de Belgische unitaire staat maar geloven niet dat dit het antwoord is op de vragen die pijlsnel op ons afkomen. We kanten ons wél tegen elk discours dat het toenemende multiculturele karakter van onze samenleving ontkent en zich principieel uitspreekt tegen de aanwezigheid van anderstaligen.

In een geglobaliseerde wereld zal het concept van de ééntalige natiestaten steeds méér onder druk komen te staan, hoe legitiem de strijd ervoor ook kan geweest zijn. En met de oude vormen zullen ook de oude gedachten stilletjes afsterven... ■

Tijdens de recente begrotingscontrole kregen we opnieuw de gangbare onheilstijdingen te horen. Bedroeg het tekort in de sociale zekerheid in 2004 nog zo'n 520 miljoen euro, verwacht wordt dat dit in 2005 zal stijgen tot 605 miljoen. Niemand stelt echter nog in vraag hoe de financiering van de sociale zekerheid langzaamaan wordt ondergraven door de gigantische bijdrageverminderingen voor het patronaat. Integendeel, zelfs de vakbonden zoeken de oplossing elders, bij een algemene sociale bijdrage (ASB), maar dreigen daarmee in hun eigen vel te snijden.

DOOR MATTHIAS LIEVENS

GELD is een machtsverhouding

Vooral de groeivertraging (de Belgische economie kende in het eerste kwartaal van 2005 een nulgroei) speelt de regering parten. Bij de begrotingsopmaak ging de regering uit van een groei van 2,5 %. Na de budgetcontrole richtte ze zich op de recentste hypothese van 2,2 % van het Federaal Planbureau. De Nationale Bank raamt de groei op jaarbasis voorlopig tussen 1,6 en 1,8 %. Door die lagere groei zullen de inkomsten 430 miljoen euro lager liggen, en de uitgaven voor werkloosheid 84 miljoen euro hoger.

NEOLIBERAAL OPBOD

Zoals steeds krijgen we in zo'n situatie weer een spel van neoliberal opbod op ons bord. In april nog was er herrie toen Karel De Gucht uithaalde naar de Waalse gewestregering omdat 'niet-werkwillige' Waalse werklozen niet geschorst zouden worden. De Forem, de Waalse tegenhanger van de VDAB, zou hen immers geen persoonlijke werkaanbiedingen voorleggen. Prompt reageerde Di Rupo met statistieken die moesten aantonen dat het Waalse Gewest wel degelijk inspanningen doet om werklozen strenger te controleren en te schorsen: van de 497 werklozen die gestraft werden omdat ze niet ingingen op een uitnodiging van de dienst voor arbeidsbemiddeling, waren er 321 Walen, 114 Vlamingen en 62 Brusselaars!

Ook tijdens de discussie over de begroting krijgen we stevast dergelijke tafereelen te zien. Wie is de meest politiek

correcte neoliberal? Vande Lanotte klopte zich tijdens zijn persconferentie op de borst dat de fiscale en sociale lasten in twee jaar tijd met een procent van het BBP zijn gedaald. Dat is nota bene een aderlating van 2,75 miljard euro. Bogaert, begrotingsspecialist van de CD&V, reageerde heftig met de stelling dat tegelijk de globale belastingdruk met zo'n miljard steeg. Wie doet de strafste voorstellen voor belastingverminderingen? Opnieuw niemand die de zaken in perspectief stelt: de belasting op arbeid steeg in de laatste 20 jaar van de 20ste eeuw van 39 % naar 46,1 %. De belasting op het roerend inkomen (o.a. intresten) daalde ondertussen van 16,5 % naar 10,9 % en die op winst daalde van 40,2 % naar gemiddeld 30,9 %!

EEN GEORCHESTREERD KEURSLIJF

De staatsschuld, de Maastrichtnormen, de noodzaak van belastingverminderingen 'omwille van de concurrentie': het zijn slechts enkele van de mechanismen die een carcan leggen rond het budget en die de besparingspolitiek moeten rechtvaardigen.

De staatsschuld is voor een groot deel de erfenis van de tussenkomst van de staat n.a.v. de crisis van de jaren '70. De bedoeling was de sociale schokken op te vangen en de verliezen voor een stuk te dekken op het moment dat het financieel kapitaal zich hals over kop

terugtrok uit belangrijke industriële sectoren zoals de staalnijverheid, glas, scheepsbouw, steenkool. Het roer werd omgegooid met als doel het land open te smijten voor buitenlands kapitaal, via allerlei fiscale en andere maatregelen (zo organiseerde de regering welbewust de 'globalisering'). De Belgische regering weigerden vervolgens de staatsschuld te verlichten door ook het kapitaal te belasten (zoals bijvoorbeeld wel in Frankrijk gebeurt). Integendeel, de periode waarin de staatsschuld toenam, was ook die van de bevrijdende roerende voorheffing, de coördinatiecentra voor multinationals, de systematische weigering een vermogensbelasting in te voeren enzovoort. Daardoor verdienen de rijke renteniers dubbel en dik aan de openbare schuld: ze moeten nauwelijks bijdragen aan de verlichting ervan, maar strijken wel de interesten op.

De lasten van de interest zijn immers niet min: de federale rentelasten bedroegen eind 2003 30,3 % van de totale federale uitgaven, of 5,6 % van het BNB. Het primair saldo van de begroting is al jarenlang positief en bedroeg 5,8 % in 2003. Dat wil zeggen dat wanneer de overheid geen schuld terug te betalen had, ze dan 5,8 % van haar budget extra had kunnen spenderen aan de openbare diensten, de gezondheidszorg enzovoort... Dit jaar gaat de federale regering uit van een overschot op haar

primaire uitgaven van 3,8 %.

Hoewel de neoliberalen groot misbaar maken rond de openbare schuld, komt die hen goed uit om hun politieke agenda te kunnen doorvoeren. De financieringscrisis van de staat legt immers een carcan rond het beleid. De openbare investeringen dalen (zie maar naar het probleem van de verloederde schoolgebouwen), de sociale zekerheid wordt zogezegd onbetaalbaar. En dan nog is volgens de neoliberalen het beslag dat de staat via de belastingen legt op het nationaal inkomen te zwaar! Nochtans is die financieringscrisis in grote mate georchestreerd: er werd moord en brand geschreeuwd over het tekort in de sociale zekerheid, dat in 2004 uiteindelijk ongeveer 520 miljoen euro bedroeg. Tegelijk kreeg het patronaat in 2004 wel zo'n 4,6 miljard euro aan bijdragereducties!

De Europese regeringen legden zichzelf, en vooral de werkende klasse, met de Maastrichtnormen een keurslijf op (maximaal 3 % begrotingstekort), nog een extra stok achter de deur tegenover de eisen van onderuit. De financieringscrisis van de staat is een knellende machtsverhouding die de neoliberalen de arbeidersbeweging opleggen. Zie maar hoe de eisen van de non profit of het onderwijs botsen op het argument van de begroting: 'er is geen geld!'

DE SOCIALE ZEKERHEID WORDT ONDERGRAVEN

Al sinds enige tijd wordt de sociale zekerheid langzaam getransformeerd. Enerzijds wordt gepoogd de filosofie erachter te wijzigen. In plaats van een recht voor mensen die ziek of

werkloos worden, wordt de sociale zekerheid binnen de 'actieve welvaartstaat' stilaan omgeturnd tot een instrument van 'activering'. Men gaat de uitkeringen en bijdragen zodanig moduleren dat die passen in een politiek waarbij mensen er via incentieven en financiële druk toe worden aangezet gelijk welke job te aanvaarden. Denk maar aan de jacht op werklozen, de discussie over de werkloosheidsval, de selectieve vermindering van sociale bijdragen om laaggeschoolde jobs 'aantrekkelijker' te maken enzovoort.

Anderzijds wordt de financieringsbasis van de sociale zekerheid stilaan ondergraven. Dat gebeurt via verschillende mechanismen. De bijdrageverminderingen voor het patronaat zijn de belangrijkste: in 2005 zullen die ongeveer 5 miljard euro bedragen! Ook werd de overheidsbijdrage aan de sociale zekerheid in 1990 bevroren. Daardoor daalde het aandeel van de overheidssubsidies van 30 % in 1980 tot 27 % in 1985, 13 % in 2000 en 12 % in 2004. Daarnaast zijn er tal van sluipende mechanismen die de sociale zekerheid onder druk zetten. Wie bijvoorbeeld een job doet via dienstencheques, verwerft sociale zekerheidsrechten. Dat is een goeie zaak. Maar op die job worden geen sociale bijdragen betaald! In het algemeen komen er door de toename van onzekere contracten (uitzendwerk, contracten van bepaalde duur, deeltijds werk, dienstencheques) steeds minder sociale bijdragen binnen. Ook de politiehervorming heeft een impact: het bedrag van de sociale bijdragen werd geblokkeerd op het niveau van voor de hervorming, terwijl het aantal politiemensen en hun lonen ondertussen

fel gestegen zijn. Tenslotte heeft ook de sociale fraude een invloed op de sociale zekerheid.

Vandaar de huidige discussie over de financiering van het systeem. Het patronaat wil vooral knippen in de uitgaven. De liberalen willen dat ook, maar beseffen dat dit niet in een vingerknip kan gebeuren, en kiezen voor een alternatieve financiering via de BTW, die nu al op ruime schaal wordt toegepast. Een heel onrechtvaardig mechanisme, want het zijn vooral de werknemers zelf die daardoor hun sociale zekerheid financieren, in plaats het patronaat, zoals het zou moeten. Daarenboven betaalt iedereen evenveel BTW, rijken zowel als minder begoeden.

HEIBEL BIJ DE SOCIAAL-DEMOCRATEN

Op één mei ontspoon zich binnen de 'socialistische familie' een fel debat over de financiering van de sociale zekerheid. Het ABVV pleitte - met instemming van de PS - voor een algemene sociale bijdrage, en botste daardoor met de sp.a. Een gelijkaardige, maar minder hevige botsing was er tussen ACV en CD&V. Die discussie zegt zowel iets over de verrechtsing van de sp.a als over de defensieve positie van de vakbond.

De sp.a keerde zich fel tegen de ASB. Lonkend naar de betere tweeverdieners, wil de partij af van haar imago van 'belastingpartij'. Stevaert wil geen nieuwe belastingen, maar 'meer mensen aan het werk': nog meer 'activering' dus. De focus ligt bij Stevaert vooral op een aantal progressieve voorstellen rond gezondheidszorg (die er is 'voor alle mensen') in plaats van rond werkloosheid. Dat past in zijn

oriëntatie op wat in het journalistiek jargon wel eens de 'middenklasse' wordt genoemd.

Daarenboven wil de sp.a de stem van 'de politiek' in het beheer van de sociale zekerheid vergroten, tegen het huidige gewicht van de 'sociale partners' en ziekenfondsen in. Daartoe moet een groter deel van de sociale zekerheid uit de algemene belastingen komen. Minder inmenging van de 'sociale partners' betekent dan ook meer manoeuvreer ruimte voor 'de politiek', die af en toe wel eens tegen de sociale partners moet durven ingaan nietwaar (voor de 'hervorming' van de sociale zekerheid, van de arbeidsmarkt, de eindloopbaan enzovoort)? Met dit soort beleid moeten er wel botsingen komen tussen de sp.a en de vakbonden, ook al gaan die een stuk mee in het begeleiden van het bezuinigingsbeleid. De kloof tussen sp.a en ABVV is dan ook een stuk groter dan die tussen de PS en de socialistische vakbond. Terwijl Groen! enkele maanden geleden nog ferm pleitte voor een vermogensbelasting, holt de partij nu wat opportunistisch achter de ASB-vlag aan.

DE ALGEMENE SOCIALE BIJDRAGE IS EEN DOOS VAN PANDORA

Op de keper beschouwd, is het voorstel van het ABVV voor een algemene sociale bijdrage (ASB) heel redelijk en fair: ze komt voor werknemers gewoon in de plaats van de bijzondere sociale zekerheidsbijdrage en van de solidariteitsbij-

drage op de pensioenen (zij betalen dus niets extra), en er wordt een extra belasting geheven op allerlei kapitaalsinkomens en inkomens van zelfstandigen. Dit voorstel veronderstelt ook het heropenen van de discussie over de opheffing van het bankgeheim en over het invoeren van een vermogenskadaster, wat een heel goede zaak is.

Nochtans is de invoering van de ASB een doos van pandora. De logica ervan zou er immers wel eens toe kunnen leiden dat in de toekomst veel meer wordt afgehouden van het directe loon van de arbeiders! Wanneer de deur wordt opengezet voor de logica van de algemene sociale bijdrage, kom je gegarandeerd uit bij een systeem waarbij bijvoorbeeld de pensioenen betaald zullen worden uit het directe loon van de loontrekkenden in plaats van door de sociale bijdragen, die nu *de facto* door de patroons worden betaald. De ASB is immers een nieuwe belasting, die voor iedereen geldt, dus ook voor de lagere inkomens. Het idee komt overgewaaid uit Frankrijk, waar de ASB werd ingevoerd door Michel

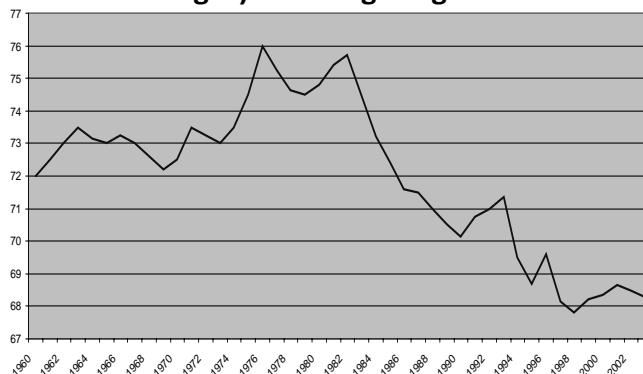
Rocard. Ze bedroeg aanvankelijk twee procent, maar loopt nu al op tot zeven procent! 24 % van de huidige inkomsten van de sociale zekerheid komt uit die ASB. In juli 2004 nog hervormde de regering Raffarin de ziekteverzekering via onder andere de verhoging van die ASB met 0,4 % op de pensioenen en 0,7 % op de spaarinkomens... terwijl de ASB van bedrijven maar met 0,03 % werd verhoogd! De logica van de ASB keert zich dus tegen de werkende klasse... De ASB begon als een bescheiden heffing, maar werd stelselmatig verhoogd: van een bedrag van 4,2 miljard euro in 1991 zitten ze nu al aan zo'n 33,9 miljard. Dat is een groei van zo'n 800 %. Daarmee wordt ook de progressiviteit van de belastingen ondergraven, en dat komt de rijken goed uit. Op die manier moet het patronaat steeds minder bijdragen voor de sociale zekerheid, en wordt steeds meer beslag gelegd op het directe loon van de arbeiders. De vakbonden riskeren dus een logica in gang

te zetten die zich op termijn tegen de werknemers kan keren!

HET ECHETE PROBLEEM: DE VERDELING VAN DE RIJKDOM IN DEZE MAATSCHAPPIJ!

Al te vaak doet men alsof de keuze er één is tussen besparen op de sociale zekerheid en nieuwe belastingen. Het echte probleem wordt nooit aangekaart, en dat is de neoliberale politiek van loonmatiging. Die leidde tot een felle daling van het aandeel van de Belgische lonen, inclusief sociale zekerheidsuitkeringen, in de toegevoegde waarde: van zo'n 78% in 1980 tot ongeveer 69 % vandaag. Voortdurend worden in de pers het individuele loon van een Belgische werknemer vergeleken met de lonen elders ter wereld, met als doel vaart te zetten

Het aandeel van de Europese lonen (inclusief sociale uitkeringen) in de toegevoegde waarde daalt!

achter de loonmatigingspolitiek. Daarbij wordt nauwelijks rekening gehouden met de arbeidsproductiviteit en met de winsten van de bedrijven. Bijgaande grafiek doet dat wel, en toont hoe de werkende mensen in Europa een steeds kleiner deel van de totale koek krijgen, ten voordele van de dividenden van de aandeelhouders. Daar situeert zich het probleem!

Om de sociale zekerheid op een stabiele manier te financieren moet het aandeel van de (directe en indirecte) lonen in de toegevoegde waarde naar omhoog. Hogere lonen zijn de beste 'belasting' op de financiële inkomsten, en zijn veel gemakkelijker te realiseren dan gelijk welke taks. Wanneer je stelt dat de sociale zekerheid op alternatieve wijze moet worden gefinancierd via allerhande belastingen (zelfs eventueel een vermogensbelasting), dan stem je in met de neoliberale ideologie dat de arbeidskosten te hoog zijn. Terwijl het aandeel van de lonen in de toegevoegde waarde precies daalt... ■

Pandora

Gedurende een lange periode na de uitvinding van de landbouw, kon de menselijke tussenkomst in de natuur in grote lijnen als volgt omschreven worden: de mens consumeerde landbouwproducten die hij teruggaf aan de bodem in de vorm van uitwerpselen. De materiële kringloop tussen mens en natuur was in orde. De echte belasting van de natuur beperkte zich in grote lijnen tot de mijnbouw en de ontginning van wouden. DOOR DANIEL TANURO

Kapitalisme en bodemverarming

De GROND van de zaak

De verstedelijking heeft deze kringloop doorbroken. In de oudheid leidde de voedselvoorziening van Rome (dat tot een miljoen inwoners heeft geteld) al tot een enorme belasting van de bodem, zonder dat de mest terugkeerde: het graan kwam vanuit Sicilië en Noord-Afrika, maar de uitwerpselen van de Romeinen keerden uiteraard niet terug naar afzender... De oorspronkelijke degradatie van de bodem van de Magreb gaat terug op deze periode.

De kapitalistische verstedelijking heeft deze problematiek spectaculair doen toenemen. Tijdens het midden van de 19de eeuw reeds trok de stichter van de 'bodemchemie', Liebig, aan de alarmbel: de industrie vereiste steeds meer arbeiders in de steden en de toename van de landbouwproductiviteit maakte een massale plattelandsvlucht mogelijk. Hij besloot dat er een enorm risico bestond dat de bodem volledig zou verarmen door deze transfer van het platteland naar de stad, zonder enige terugkeer van mest. De verarming van de bodem nam inderdaad ernstige vormen aan, zeker nadat de landbouw zelf op kapitalistische wijze georganiseerd werd: de bodem werd net als de arbeid uitgezogen en werd in zeer uitgestrekte gebieden sterk verarmd.

De ontwikkeling van de wetenschappen liet toe om de ergste voorspellingen van Liebig te vermijden. Tijdens de tweede helft van de 19de eeuw kwam er de uitvinding van nitraten- en fosfatenmeststoffen. De uitbreiding van de ontginningsgebieden, de verbetering van de landbouwtechnieken, de ontwikkeling van landbouwwetenschappen en de spectaculaire stijging van de productiviteit deden de rest - gevolgd door de enorme toename van chemische stoffen in de landbouw in de 20ste eeuw.

Maar ondanks al dit menselijk verweer, ging de transfer gewoon door - en samen daarmee de verarming van de bodem. Een essentieel aspect ervan is het onttrekken van het organisch materiaal dat de bodem haar structuur bezorgt, haar capaciteit om water op te nemen, om een levend milieu te vormen met een rijke fauna. Welnu, de basis van dat organisch materiaal is koolstof. De bodem (los van de begroeiing erop) maakt de grootste reserve van koolstof aan in de biosfeer. Het verlies van organisch materiaal kan afgemeten worden aan de hand van het verlies aan koolstof, en dit verlies is indrukwekkend: wereldwijd ging tijdens de 20ste eeuw 40% van de koolstof uit de bodem verloren. De heraanmaak van deze koolstof zal tientallen eeuwen in beslag nemen...

Waar is die koolstof dan naartoe? Het grootste deel ervan eindigde uiteindelijk in de atmosfeer in de vorm van koolstofgas. De verarming van de bodem bedreigt ons dus niet enkel op directe wijze, door de afname van de vruchtbaarheid van de aarde, maar ook indirect, doordat ze een belangrijk aandeel heeft in de opwarming van de aarde (1). Het is dus niet zo verrassend dat via een vreemde wending van de geschiedenis, de ongerustheid in verband met de bodem langzaam aan terug op het voorplan komt te staan in wetenschappelijke tijdschriften, net zoals in de tijd toen Karl Marx "Het Kapitaal" aan het schrijven was...

Hoe tracht het kapitalisme deze moeilijkheid te overwinnen? Door een beter beheer van de bodem te promoten, wat op zich wel goed is maar noodgedwongen zeer beperkt blijft door de kapitalistische verhoudingen. Door gebieden om te vormen tot 'koolstofputten', via kunstmatige aanplanting, wat dan weer tot conflicten

leidt met de gemeenschappen die in deze gebieden wonen of die weigeren hun gecultiveerde gronden om te laten vormen tot kunstmatige aanplantingen. En tot slot via ontginning waar geen arbeid aan te pas komt, op zich niet zo verwerpelij, ware het niet dat dit vandaag gepaard gaat met het massale gebruik van herbiciden en genetisch gewijzigde gewassen die resistent zijn tegen die herbiciden (2).

Zowat overal verzetten landbouwers zich en gaan ze op zoek naar alternatieve praktijken. Om ze te verenigen en een programma uit te werken, kunnen we ons nog steeds laten inspireren door Marx, die zich de uitgangspunten van Liebig sterk eigen had gemaakt. Zijn concept van het 'metabolisme tussen mens en natuur', dat geenszins als een metafoor mag geïnterpreteerd worden, omvat - zeer prozaïsch - de noodzaak van de terugkeer van het mest naar de grond. In dat kader werkte Marx een algemene oriëntatie uit die vandaag nog steeds pertinent en actueel blijft: "De kringloop tussen mens en natuur moet op systematische wijze hersteld worden, onder de vorm van een integrale menselijke ontwikkeling, en moet als regulerende wet dienen voor elke sociale productie." (3) De ouwe baardman had absoluut wel wat te zeggen over de ecologische crisis. In die mate zelfs dat je je afvraagt hoe het mogelijk is dat zij die zich op hem beroepen zoveel uitdagingen aan zich hebben laten voorbijgaan...■

(1) Tot aan de tweede wereldoorlog was de verarming van de gronden de eerste oorzaak van de toename van het broeikas-effect, later werd dat de verbranding van fossiele brandstoffen.

(2) 30% van de gronden in de VS worden gecultiveerd zonder "labour"

(3) Het Kapitaal, Volume I, ed. Sociales, p. 997-998.

Bij Éditions Labor is net een boek uit dat volledig gewijd is aan het bewogen leven van Albert Faust (1945-2004). Het boek werd geschreven door Rood-medewerker Freddy De Pauw. Een goede gelegenheid om even stil te staan bij het uitzonderlijke militante en politieke parcours van deze ABVV-voorman en bij een stukje geschiedenis van de Belgische communistische beweging. Albert Faust viel niet zomaar in een hokje te steken. Hij behoorde tot het type van mensen dat vandaag steeds zeldzamer wordt. Maar zal hij ook onthouden worden als één van de grote namen van het Belgisch syndicalisme? Zeker en vast, en dat verdient hij ook.

DOOR MANUEL ABRAOWICZ

Albert Faust de weg van een authentieke SYNDICALIST

Albert Faust kwam niet uit trotskistische rangen, noch uit die van de sociaal-democratie. Als jonge kerel engageerde hij zich eerst bij de moskougezinde communistische jeugd. Hoewel hij toen nog erg jong was, volgde hij de marxistisch-leninistische pro-China (en pro-Stalin) dissidentie, die in 1963 vorm kreeg onder leiding van Jacques Grippa, een eerdere held van het communistisch verzet tegen de nazibezetter en autoritaire leider van de PC. Op 18-jarige leeftijd werd Faust door Grippa aangesteld als de leider van zijn jongeren.

Albert Faust was toen reeds een uitzonderlijke politieke activist, die de ideologische strijd niet schuwde. Hij was intelligent, een echte volksmen-ner en werd een inspirator van vele jongeren rondom hem. Hij reisde naar China, samen met een man die later één van de bekendste advocaten van

België zou worden, nl. Michel Graindorge en schreef achteraf lange en uiterst lovende artikels over Rood China in de partijkrant 'La Voix du Peuple'. Maar niet voor lang. Faust was het niet langer eens met het grippisme en koos de kant van de eerste afsplitsing in 1964. Dissidenties en uitsluitingen zouden vanaf dan legendarische vormen aannemen bij de maoïstische formatie.

INTERNATIONALIST EN COMMUNIST

Zijn ex-partij tracht met hem af te rekenen, en schuwt daarbij de sinistere stalinistische methodes allerminst. Zo werd hij er zelfs, volledig volgens de gangbare paranoïde rethoriek, van beschuldigd deel uit te maken van een "groep van fascistische gangsters die ten dienste van de CIA werkte". Mocht hij in Peking gebleven zijn, zou Albert Faust zonder twijfel in één van de sinistere gevangenschappen of heropvoedingskampen van het dictatoriale regime

zijn terechtgekomen...

Maar Albert Faust zet zijn militante weg elders voort. Aangestoken door het arbeidersinternationalisme, gaat hij zich engageren in strijdbewegingen, die hem naar Palestijnse vluchtelingen- en trainingskampen in de VS leiden. Daar aan de andere kant van de Atlantische oceaan zal hij de strijd steunen van arbeiders van een Amerikaans filiaal van een grote Belgische onderneming. Intussen was hij een overtuigde syndicalist geworden. Zijn verantwoordelijkheidszin en zijn veelzijdige capaciteiten zorgen ervoor dat hij opgang maakt binnen het ABVV, waar hij opklimt tot in de leiding van het Brusselse ABVV. Hij wordt algemeen secretaris van de brusselse BBTK, en boet daarbij niets aan combativiteit in.

Hij was een koppige doorzetter die tot het uiterste kon gaan om zijn visie op de dingen te verdedigen. Hij had van niets of niemand schrik en hield van het leven. Hij was een gepassioneerde liefhebber van het Franse *chanson*, yiddische melodieën en folkmuziek. Hij was sinds jaar en dag bevriend met de communistische zanger Jean Ferrat en zou nooit zijn marxistische idealen laten varen. Hij is een aantal keren lid geweest van de PS en sloot zijn politieke activiteit af met een poging tot een herstelling van het communisme in België. De PC (die hij in 1963 verlaten had) kon op zijn steun rekenen en heel wat van zijn "linkerarmen" zouden ook in die partij actief worden.

Lees verder op pagina 15.

Het **BASISINKOMEN** *Vrijheid of dualisering*

Een aantal sociale bewegingen schuift vandaag de eis voor een basisinkomen naar voor. De idee zelf is zo oud als de straat. Geef iedereen maandelijks een basisinkomen, een vast bedrag dat volledig losstaat van de vraag of je al dan niet werkt of wil werken. Iedereen is vervolgens vrij om te beslissen of en hoeveel hij daarbovenop nog wil werken. In de ogen van de voorstanders is het basisinkomen de sleutel voor de vrijheid en voor een samenleving gebaseerd op andere waarden dan winstbejag. Bovendien biedt het sociale bescherming aan uitgeslotenen. Progressieve tegenstanders waarschuwen dan weer dat zo'n basisinkomen onvermijdelijk naar een nieuwe dualisering in de maatschappij zal leiden en pleiten ervoor om de arbeidsduur te verminderen, waardoor we met z'n allen minder hoeven te werken en dus méér vrije tijd zullen hebben. Ze vrezen ook dat een basisinkomen als pasmunt zal gebruikt worden om andere publieke diensten en sociale rechten terug te schroeven. Rood geeft het woord aan twee protagonisten in het debat, nl. Michel Husson (LCR) en Maurizio Lazzarato.

Michel Husson: Laten we even de advocaat van de duivel spelen en het argument aanhalen dat stelt dat niemand nog bereid zou zijn om zijn nikkel af te draaien voor een minimumloon als men hoe dan ook datzelfde inkomen krijgt zonder een klop uit te richten. De voorstanders van het basisinkomen beantwoorden dit argument door te stellen dat werkgevers dan net verplicht zouden zijn om voldoende aantrekkelijke lonen aan te bieden. Maar dat antwoord is in feite absurd. Het wijst op een totaal gebrek aan logica: wat voor zin heeft het immers om een basisinkomen te eisen ter hoogte van het minimumloon, als je op voorhand weet dat in dat geval niemand nog bereid zal zijn om voor dat minimumloon te gaan werken. Het minimumloon zal dan *de facto* weer hoger moeten gaan liggen en op die manier treedt er hoe dan ook weer een dualiteit op tussen je basisinkomen en het minimumloon.

Logischer zou het zijn om aan de ene kant een minimumloon te hebben, op basis waarvan er dan een minimuminkomen, dus een soort leefloon wordt berekend (het leefloon kan bijvoorbeeld 75% van het minimumloon bedragen). Dat verschil tussen een minimuminkomen (als uitkering) en het minimumloon (als salaris) zal hoe dan ook moeilijk te vermijden zijn. Maar dus ook een

maatschappij met een basisinkomen zal dat dualisme kennen: aan de één kant zij die een job hebben en aan de andere kant zij die enkel maar een basisinkomen hebben. En van welke sociale mechanismen zal het dan afhangen of men in het ene of het ander statuut zal terechtkomen? In het geval van het basisinkomen zal elke productiviteitsstijging bovendien enkel als effect hebben dat het aantal jobs zal verminderen (gezien de productiviteitswinst ervoor zorgt dat er minder arbeidstijd nodig is om hetzelfde te produceren). Dat zal die dualiteit enkel maar verscherpen. In een maatschappij die méér vrije tijd nastreeft voor allen, zal een productiviteitsstijging net aangewend worden om de arbeidstijd van allen te verminderen. Dan volg je dus het principe van "allen werken om minder te werken", wat leidt tot een egalitaire samenleving.

Nu goed, de vraag die zich stelt is natuurlijk hoe zo'n basisinkomen zal gefinancierd worden: hoe vindt de overdracht van rijkdom plaats tussen zij die ze produceren en zij die ze enkel maar consumeren? Het basisinkomen zou enkel maar tot een echte sociale ommekeer kunnen leiden, als het om een betekenisvol bedrag zou gaan, in de orde van 750 euro per maand. Maar dan wordt de kwestie van de financiering ervan enkel maar acuter. Het komt hierop

Michel Husson

“De voorstanders van het basisinkomen drukken hun project altijd uit in termen van centen, in plaats van sociale rechten”

neer: welke sociale relatie ontstaat er tussen de fabrieksarbeider die penselen produceert en de van arbeid bevrijde kunstenaar die ze gebruikt om ermee te schilderen? En tegen welke voorwaarden zou de uitwisseling tussen de één en de ander gelijk of legitiem kunnen zijn?

Er stelt zich een diepgaande dubbelzinnigheid voor wat betreft de plaats van vrouwen in al die projecten. Het is trouwens opmerkelijk hoe vaak de literatuur over het basisinkomen geen aandacht besteedt aan de genderdimensie en niet nadenkt over de specificiteit van het werk van vrouwen. Dat is zonder twijfel niet toevallig zo: de kwestie van het recht op een job voor vrouwen brengt op een geheel eigen en gevoelige wijze de contradicties van de stellingen over het basisinkomen aan het licht. Als de loonarbeid gelijk staat aan slavernij dan moeten de vrouwen zich in de eerste plaats feliciteren dat ze er veel minder toegang toe hebben en dan ook een basisinkomen eisen als tegengewicht voor hun sociale activiteit. Hoe kan je blind zijn voor het feit dat zulks regelrecht indruist

Maurizio Lazzarato “Het basisinkomen is een instrument om de dwang tot arbeid te lijf te gaan: een echte sociale bescherming”

tegen de aspiraties van vrouwen om dezelfde rechten te hebben als mannen op de arbeidsmarkt? Gewoon een uitkering storten omdat ze niet werken, of

omdat ze niet zouden werken: zo'n project lijkt ons in ieder geval weinig progressief en het vertoont nogal wat gelijkenissen met het uiterst betwistbare moederschapsloon.

Algemeen gesteld is het vreemd om vast te stellen dat haast niemand de tegenstelling benadrukt die bestaat tussen projecten rond inkomen en de strijd voor de erkenning van sociale rechten. Dat laatste gebeurt door het gratis ter beschikking stellen van gemeenschapsgoederen en -diensten en niet door het toekennen van inkomens. De voorstanders van het basisinkomen drukken hun project altijd uit in termen van centen: in die zin keren ze zich in feite af van een eis als gratis gezondheidszorg bijvoorbeeld. Neem het voorbeeld van huisvesting: welke zijn de écht progressieve oplossingen: een politiek van de vergemeenschappelijking van de gronden en de bouw van sociale woningen of de verhoging van een huuruitkering? Door het feit dat het altijd rond de centen draait, spelen de voorstanders van het

basisinkomen in de kaart van de uitbreiding van de koopwarenlogica (al bedoelen ze het vaak precies andersom en dat maakt het net zo vreemd).

Kort gesteld moeten we méér vrije tijd voor iedereen eisen en dus de arbeidsduur in vraag stellen, eerder dan een tegenstelling te scheppen tussen de eis voor een basisinkomen en de eis voor volledige tewerkstelling. Strategisch zou dat er in grote lijnen als volgt kunnen uitzien: het recht op een job en een stabiel inkomen blijven eisen - het in vraag stellen van de huidige herverdeling van de rijkdom - de eis voor arbeidsduurvermindering met evenredige aanwervingen - controle over de aanwervingen - afwijzing van de patronale macht inzake de organisatie en de voorwaarden van de arbeid - arbeid is geen koopwaar - het in vraag stellen van het privébezit. Je zou dit in één ordewoord kunnen samenballen: iedereen loontrekkend om de loonarbeid af te schaffen.

Maurizio Lazzarato. Het basisinkomen moet beschouwd worden als een constituerend proces, het heeft tot doel om een nieuwe, constituerende fase teweeg te brengen op sociaal en economisch vlak. Het basisinkomen mag in geen geval passen in een logica van herverdeling, maar in een subversieve logica van een radicale overstijging van de klassieke herverdeling van rijkdom tussen arbeid en kapitaal. Het basisinkomen laat toe om de verhouding tussen arbeid en samenleving om te keren alsook de verhouding tussen maatschappelijke coöperatie en de smithiaanse arbeidsdeling. Met andere woorden, het inkomen dient in de eerste plaats als zelfvalorisatie van samenwerking: de samenwerking als vrijheid om samen te handelen, als scheppende kracht van het verschil en het veelvormige.

Een basisinkomen mag niet het resultaat zijn van budgettaire

berekeningen en economische haalbaarheidsoverwegingen. Het gaat immers niet om een soort van sociaal-democratisch instrument om de ellende te beheren maar om een fundamenteel instrument om de dwang tot arbeid te lijf te gaan: een echte sociale bescherming tegen elke chantage van uitsluiting, een rem op de neerwaartse spiraal van de lonen, maar ook een rem op de ontwikkeling van allerlei hondenjobs.

Een basisinkomen draait niet enkel om de portefeuille maar is ook een middel tot "vrije toegang" tot gezondheidszorg, tot opleiding, informatie, water, energie, mobiliteit, huisvesting. De eis voor een basisinkomen of een sociaal inkomen duikt vandaag op in vele bewegingen in Europa: doppersbewegingen, bewegingen van sociaal uitgesloten maar ook vrouwenbewegingen. De eis staat ook centraal in de strategie van strijdorganisaties als *Act Up* en bij een aantal ecologische bewegingen. Toch nemen de concrete eisen vaak andere vormen en formuleringen aan. Is het vandaag niet mogelijk om al deze bewegingen samen te brengen en één duidelijke en gemeenschappelijke eis naar voor te schuiven? Er moet daarbij ook naar eenheid gezocht worden met migrantenorganisaties, bewegingen van preciaire werknemers en vluchtelingencollectieven.

Het basisinkomen kan op die manier een terrein bieden dat als basis kan dienen om een nieuw collectief subject op te bouwen om de arbeidsmaatschappij te overstijgen. Sinds '68 is er een nieuwe politieke fase aangebroken, vergelijkbaar met die van het einde van de slavernij: de mogelijkheid om de productie en de reproductie van de mensheid te baseren op wat anders dan loonarbeid. Wij blijven daarbij trouw aan de politieke uitdagingen die gelanceerd werden na de geboorte van de arbeidersbeweging: de afschaffing van de loonarbeid. We hebben nood aan een realistisch project, dus aan een revolutionair project. ■

Het Europees Grondwettelijk Verdrag passeerde nagenoeg geruisloos in de Belgische parlementen. Er was nauwelijks enige linkse oppositie. Zoé Genot en Bernard Wesphael onthielden zich uiteindelijk tijdens de stemming in de Kamer en in het Waals parlement, ondanks hun verzet vooraf. Céline Delforge, een jonge Brusselse volksvertegenwoordigster van Ecolo, zal zowat de enige zijn geweest aan de progressieve zijde in België die koos voor een strijdbaar neen.

INTERVIEW DOOR ATAULFO RIERA

NEEN aan de berusting

Wat zijn de fundamentele redenen waarom je je tegen het Europees Grondwettelijk Verdrag verzet?

CÉLINE DELFORGE : Ik ben resoluut tegen het grondwettelijk verdrag omdat, afgezien nog van de vraag of er 'verbeteringen' of 'punten van vooruitgang' dan wel 'achteruitgang' op te merken vallen in vergelijking met de bestaande verdragen,

de echte inzet niet daar ligt. De werkelijke vraag is de volgende : bekrachtigen men als politica op die manier een keuze

voor de Europese constructie als zodanig? Eén van de argumenten van de voorstanders luidt dat we niets verliezen door voor de grondwet te stemmen, omdat die alleen de reeds bestaande situatie zou bevestigen. Zelfs als dat waar zou zijn, dan nog zou ik me hiertegen verzetten, want als politica bevredigt zo iets me niet. Er bestaat in de politiek niets erger dan de berusting, tenzij alles prima loopt. Binnen dat kader 'ja' stemmen is dus louter een vorm van berusting, en als een politica dat doet, kan die beter van job veranderen.

Het ander element dat mijn oppositie tegen het Verdrag uitlokte is het verlies aan democratie dat ermee gepaard gaat. Het beleid van de

regeringen kan nog worden afgestraft via de stembus. Het Grondwettelijk verdrag daarentegen legt een neoliberal carcan op dat elk alternatief economisch of sociaal beleid op voorhand onmogelijk maakt. De transfer van economische en sociale bevoegdheden naar een hoger, internationaal niveau is op zich geen probleem, op voorwaarde dat dit niveau democratisch georganiseerd is. Ik zou er geen enkel probleem mee hebben om nog meer bevoegdheden naar de EU overgeheveld te zien als het Europees Parlement een echt parlement zou zijn, als de Commissie een volledig andere rol zou hebben enzovoort. De echte tegenstelling is dus niet die tussen 'europeanisten' en 'sovereinisten'.

In Frankrijk woedt een hevig debat naar aanleiding van het referendum. In België daarentegen is er geen enkel politiek debat rond deze kwestie, die nochtans essentieel is. Hoe verklaar je dat?

CÉLINE : In de eerste plaats is er het bijzonder consensusgerichte klimaat in België. Zelfs als er een belangrijk debat zou zijn in dit land, zou dat nog niet hetzelfde niveau halen als in Frankrijk. Daarenboven zijn wij altijd overstelpt geworden met Europeanistische propaganda, in de stijl van 'Europa is goed', zonder ooit dieper te gaan. Toen de kwestie van het Verdrag en van de mogelijkheid van een volksraadpleging zich stelde in de senaat, werd die optie uiteindelijk geweigerd, vooral uit angst. De grote tegenstander was de PS, wiens

grootste vrees er niet zozeer in bestond dat het neen-kamp het zou halen - in België is die kans sowieso niet zo groot - maar wel dat haar positie als voorstander van dit Europa dan in het volle daglicht zou komen te staan. De partij liep het risico dat veel mensen haar positie in vraag zouden stellen. De PS had dus veel te verliezen, veel mensen zouden de onverenigbaarheid ingezien hebben tussen een ja-stem voor het Verdrag en een linkse politiek. Die angst verklaart het non-debat in België. Voeg daar nog aan toe dat de media relatief weinig aandacht besteedden aan de kwestie. De twee mogelijke motoren voor dit debat, de politieke en mediatieke wereld, lieten het dus links liggen, omwille van verschillende redenen.

Geconfronteerd met de stijging van de 'neen' in Frankrijk hebben de parlementaire instanties in België er spoed achter gezet om de tekst zeker voor 29 mei te stemmen in de senaat, in de kamer en in de regionale parlementen. Hoe zit het in Brussel?

CÉLINE : Dat de senaat het verdrag goedkeurde, verbaast me niet. Ik heb het zoals iedereen moeten vernemen via de media, die daarover heel erg discreet bleven! Wat het Brussels parlement betreft, ken ik momenteel de juiste timing nog niet, ik heb nog maar pas de ontwerp tekst ontvangen ter goedkeuring van het Grondwettelijk Verdrag.

Die overhaasting heeft natuurlijk in de eerste plaats te maken met de angst voor het debat dat in Frankrijk

bestaat en dat ook hier zijn invloed riskeert te hebben. Ook al kan die impact de situatie hier niet keren, voor de linkse partijen kan die fel pijn doen. Gelukkig voor ons worden de Franse media veel bekeken in de Franstalige gezinnen. Daardoor konden de posities die hier door de ACOD of Attac worden verdedigd, maar gemarginaliseerd of onbekend bleven, toch enigszins aan bod komen via de Franse media. De andere reden voor de overhaasting is meer specifiek Belgisch. Het ging erom te vermijden dat een debat rond het Grondwettelijk Verdrag verstrengeld zou geraken met de problemen rond Brussel-Halle-Vilvoorde, met als risico een onoplosbare regeringscrisis. Voor de ene of de andere reden had niemand er dus zin in het debat te lanceren.

Jij bent verkozen voor Ecolo. Je partij besliste enkele maanden geleden het Grondwettelijk Verdrag goed te keuren. Vanwaar dan je positie? Wat waren de debatten, en hoe heb jij je daarin gepositioneerd?

CÉLINE : In eerste instantie organiseerde Ecolo debatten onder de leden in de verschillende regionale afdelingen. Op dat moment liepen de posities nog fel uiteen. Als men toen een stemming had georganiseerd onder de aanwezigen, is het niet zo zeker dat de 'ja' het gehaald zou hebben. Maar vervolgens heeft het intern 'parlement' van Ecolo, waarin de afdelingen via hun vertegenwoordigers stemrecht hebben, de formele beslissingen genomen. Desondanks moeten we toch onderlijnen dat zowat 30 % van de afgevaardigden tegen stemde.

Naar mijn gevoel weerspiegelt de finale beslissing niet de mening van de basis. Ondanks die stemming heb ik aan de instanties van Ecolo gevraagd aan de verkozenen de vrijheid te geven tijdens de stemming, zoals ook voor 'ethische' kwesties geldt. Het zou eigenlijk verschrikkelijk zijn als de enige tegenstemmen vanuit extreemrechtse hoek zouden komen.

Ik denk dat we in de richting gaan van enkele onthoudingen, maar volgens mij is dat even gevaarlijk, want een onthouding wordt gemakkelijk geïnterpreteerd als een soort 'ja maar', een echo van de 'oui de combat' van de PS. Ikzelf weiger met dat soort logica mee te doen. Ik stem tegen, of dat nu met of zonder de zegen van mijn partij is.

Hoe zie je het vervolg na de stemming?

CÉLINE : Niet zo rooskleurig in België. Onze hoop is erg 'internationalistisch', want vooral gericht op het resultaat van de referenda in Frankrijk en Nederland... Als de 'ja' het uiteindelijk haalt, en het Grondwettelijk Verdrag wordt aangenomen in alle lidstaten, zal het spelletje met de Europese paraplu ('het ligt niet aan mij, maar aan Europa') nog sterker uitgespeeld worden dan vandaag. Diegenen die geloven dat ze na de goedkeuring van het Verdrag dit vervolgens zullen kunnen verbeteren, zullen van een bekaaide reis thuiskomen. Denken dat je de tekst op positieve wijze zult kunnen amenderen met de goedkeuring van alle lidstaten, dat is gewoon een belediging voor het menselijk verstand. ■

Vervolg Faust (pagina 11)

Een modelvoorbeeld voor een nieuwe linkse partij vond Faust in de de Duitse PDS (Partij voor Democratisch Socialisme). Die partij werd geleid door een andere vriend van hem, George Gysi, en verzamelt ook vandaag nog verschillende marxistische stromingen, waaronder ook trotskistische.

STRIJSYNDICALIST

Op syndicaal vlak bleef Faust heel zijn leven akkoord met de tradities van het strijdsyndicalisme, zoals het eerder bedreven werd door André Renard, Jacques Yerna en andere belangrijke leiders of basismilitanten van het ABVV. De '13 van Clabecq' konden onmiddellijk op de politieke steun rekenen van de leiding van de Brusselse BBTK. Zijn eerlijkheid maakte dat hij stevast op de steun en het respect kon rekenen van de meest gedegen en authentieke syndicalisten. Oud algemeen secretaris van het ABVV, George Debunne, is zijn 'compagnon de route' steeds blijven verdedigen, ook tijdens de open heksenjacht van de ABVV-top tegen de "gauchisten" van het Rouppeplein (hoofdkwartier van de Brussel BBTK). Voor Debunne was Faust een model. Faust slaagde erin om de BBTK van Brussel verder uit te bouwen. Onder zijn leiding steeg het ledenaantal van 12.000 tot 80.000! Bovendien was hij ook de bezieler van een echt volksfeest op 1 mei in Brussel.

George Debunne
(foto Indymedia)

Het is slechts een greep uit de levenswandel van Albert Faust. Méér over hem lees je in het zeer vlot geschreven boek "Le cœur au poing" van ex-Standaard journalist en Roodmedewerker Freddy De Pauw. ■

(*)" Albert Faust, le cœur au poing ", Freddy De Pauw, éditions Labor, 2005, 116 p.

foto: www.lcr-rouge.org

Na de Senaat op 28 april was het op 19 mei de beurt aan de Kamer om zich uit te spreken over het Europees Grondwettelijk Verdrag. "Een uitdrukking van een brede consensus", benadrukte premier Verhofstadt!

DOOR DENIS HORMAN

De mobilisatie gaat verder!

DE BURGERS MONDDOOD, BYE BYE DEMOCRATIE !

In beide assemblees werd er gestemd in zeven haasten, hoewel de lidstaten de tijd hebben tot september... 2006 om zich uit te spreken. Voorzichtigheid bleek geboden! De stemming uitstellen tot na het onzekere resultaat van de referenda in Frankrijk op 29 mei en in Nederland op 1 juni zou het scenario in de war hebben kunnen sturen. Zonder debat, in een halfleeg halfroond (nauwelijks een derde van de verkozenen nam deel aan het debat) en in een sfeer van onverschilligheid of zelfs onwetendheid over de inzet (de mini-interviews/ondervragingen in de gangen van de Kamer leverden verbijsterende resultaten op), spraken de parlementairen zich massaal uit voor de ja, met telkens slechts één onthouding in de Kamer en in de Senaat (respectievelijk Zoé Genot, Ecolo, en Pierre Galand, PS). Alleen extreem-rechts stemde vanuit nationalistische en xenofobe reflex tegen. Kort voor de stemming in de Kamer werden op initiatief van de regering grote affiches opgehangen in de stations, met de aankondiging dat zeven Belgen op tien voor zouden zijn.

Maar tien Belgen op tien hebben, in tegenstelling tot sommige buurlanden, niet de kans gekregen zich uit te spreken over deze Grondwet, die nog verder de poort opent voor de sociale achteruitgang in elk van de Europese lidstaten. Wat een cynisme! Na de stemming in de twee kamers besliste de regering een kleinschalige informatiecampagne op poten te zetten. "In de zekerheid dat de Grondwet goedgekeurd zal worden, kunnen we vanaf nu de campagne lanceren!" Toch een betekenisvolle bekentenis, die Verhofstadt aan een groot Franstalig dagblad aflegde... De

regering trok een miljoen euro uit. Om ons te overtuigen van de correctheid van de 'ja'?

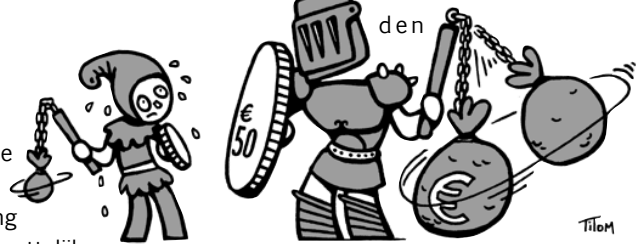
VERDER MOBILISEREN

Attac was in België één van de eerste krachten om een 'petitie voor een volksraadpleging over het Europees Grondwettelijk Verdrag' te lanceren. "We zijn er ons goed van bewust, onderstreepte Attac, dat het houden van volksraadplegingen geen traditie is in ons land. Maar we denken dat een uitzonderlijk wetgevend initiatief genomen moet worden om de bevolking ten volle haar soevereiniteit te laten uitoefenen over zo'n belangrijke keuze". We weten ondertussen wat ervan geworden is in het parlement: de twee socialistische partijen dragen een zware verantwoordelijkheid door zo'n burgerraadpleging te weigeren.

Tijdens de stemming in de Kamer op donderdag 19 mei protesteerden honderden leden van het nationaal platform 'Neen aan het Grondwettelijk Verdrag, voor een ander Europa' in Brussel tegen de weigering een volksraadpleging te houden. Op 29 mei kwamen een twintigtal organisaties en verenigingen (radicaal links, de ACOD, ATTAC, Espace Marx, Socialisme zonder Grenzen, Jeunes à Contre Courant, CADTM, etc.), verenigd rond het nationaal platform, samen voor het consulaat van Frankrijk. Gekneveld en met pleisters op de mond protesteerden ze tegen hun gedwongen stilzwijgen, de afwezigheid van een volksraadpleging over een kwestie die zo centraal is voor alle burgers.

Het gevecht moet verder gezet worden. Een peiling van Le Soir en van de RTBF toonde aan dat een derde van de ondervraagden geen opinie heeft, vooral omdat ze nog niet had-

De Europese Grondwet: terug naar de middeleeuwen!

horen praten over de Grondwet. Meer dan drie vierde bevestigde dat ze er niets van begrepen. In geval van een raadpleging zou 49 % (en niet 70 % zoals in de regeringspropaganda) waarschijnlijk of zeker voor hebben gestemd.

Ook de druk op de parlementariërs blijft. België zal het verdrag pas definitief slikken nadat de tekst door de vijf parlementaire assemblees van de gewesten en gemeenschappen is geraakt. Een voorbeeldbrief om naar de verkozenen te sturen vind je op: www.neetegendeeuropesegrondwet.be

Waarom ik NEEN zeg tegen de Europese Grondwet...

·Deze grondwet erkent (in tegenstelling tot het 'slechte' Verdrag van Nice) de notie van **openbare dienst niet**. De termen 'dienst van algemeen belang' of 'dienst van algemeen economisch belang' uit de tekst van de grondwet mogen niet verward worden met de uitdrukking 'openbare dienst' (Witboek van de Commissie, p. 23)

·De **sociale verworvenheden zijn in gevaar!** Artikel 23 van de Belgische Grondwet beschermt het recht op arbeid en op sociale zekerheid. De Europese Grondwet geeft ons enkel het **recht om te werken** (p. 75) en spreekt alleen over het respect en de erkenning van het **toegangsrecht** tot de prestaties van de sociale zekerheid en tot sociale dienstverlening (art. 94)

·De **Tobintaks wordt onmogelijk!** Belemmeringen van het kapitaalverkeer en van betaalverkeer tussen lidstaten en tussen lidstaten en derde landen zijn verboden (art. 156). ■

Make G8 history!

Mobilisatie tegen de top van de G8 2005, Edinburgh, Schotland

Ook jij kan erbij zijn met het Sociaal Forum van België!

De jaarlijkse top van de G8 (zeven rijkste landen plus Rusland) vindt dit jaar plaats van 6 tot 9 juli in Gleneagles in Schotland. De andersglobalisten en sociale bewegingen willen eens te meer hun protest laten horen tegen de neoliberale politiek die de regeringen van de rijkste landen willen opleggen aan de hele wereld. Van 1 tot 6 juli vindt er een tegentop plaats in Edinburgh. Er worden tal van debatten, politieke en culturele activiteiten georganiseerd en natuurlijk ook een heleboel acties en betogingen.

De brede coalitie "G8-alternatives" stelt het volgende programma voor:

Vrijdag 1 juli: Openingsbetoging van de tegentop
Zaterdag 2 juli, 11.00u. : Massale mars " *Make Poverty History* ".
Zondag 3 juli: 10.00u. - 21.00u. : "Alternatieven voor de G8", een discussiedag met tientallen workshops en seminars.
Maandag 4 juli : Faslane, Bezetting van een militaire basis
Dinsdag 5 juli: Dungavel, actie aan een gesloten centrum
Woensdag 6 juli, 12.00u. : Manifestatie voor het hotel in Gleneagles waar de G8-top plaatsvindt

Voorts vinden er nog een aantal acties en activiteiten plaats in de loop van de week. Zo is er het alternatieve *direct-action* netwerk " *Dissent* " dat een reeks activiteiten organiseert:

Donderdag 7 juli : Alternatief Golftoernooi (*Peoples golfing association*)
Vrijdag 8 juli : Actiedag tegen klimaatwijziging

Join the Gleneagles protest...

**ANOTHER WORLD
IS POSSIBLE**

WED 6 JULY 2005

**GLENEAGLES TRAIN STATION
12 noon**

FOR TRANSPORT FROM
YOUR AREA CONTACT THE
G8 ALTERNATIVES OFFICE
0131 220 6259

g8alternatives@yahoo.co.uk
www.g8alternatives.org

don't miss
the G8 ALTERNATIVES summit
IDEAS TO CHANGE THE WORLD
Sunday 3 July
SPEAKERS > WORKSHOPS > DISCUSSIONS > ARTS EVENTS

www.G8alternatives.org

www.dissent.org.uk

www.makepovertyhistory.org

Met de bus naar de G8

Busreis : georganiseerd door het Sociaal Forum van België. Vertrek op donderdag 30 juni 's avonds om 20.30u.

De eerste bus keert terug zondagavond 3 juli om 22.00u om aan te komen in Brussel op maandag 4 juli tegen 14.00u.

De tweede bus keert terug op woensdag 6 juli om 22.00u. om aan te komen in Brussel op donderdag 7 juli om 14.00u. De bussen vertrekken en komen aan bij het Noordstation in Brussel.

Voor het vertrek wordt afgesproken aan de uitgang van het Noordstation "Vooruitgangstraat" (plein voor de uitgang).

Inschrijven : je schrijft in door een mailtje met al je gegevens (naam, voornaam, adres, telefoon, dag van terugkeer en prijs) te sturen naar het Sociaal Forum : info@wsf.be . Voor alle vragen of eventuele inschrijvingen per telefoon : 02/ 250 12 68

Prijs? : Studenten, scholieren, werklozen en gepensioneerden kunnen mee naar Schotland voor 95 euro, werkenden betalen 110 euro (prijs voor de busreis heen en terug). Je inschrijving is pas helemaal in orde nadat je het verschuldigde bedrag hebt overgeschreven op rekening van het Sociaal Forum van België bij Triodos: 523-0801861-37 met de vermelding: " Bus G8 ".

Het integratiebeleid in Nederland is geslaagd, zij het slechts gedeeltelijk, en dat is een 'prestatie van formaat'. Tot deze conclusie kwam een parlementaire commissie onder leiding van VVD-voorzitter Stef Blok in een 2500 pagina's tellend rapport, 'Bruggen Bouwen' (De Morgen, 20/1/2004). Als u dacht dat deze studie de vreemdelingenhaat had kunnen milderden, dan heeft u zich vergist. In een post-Fortuyn-klimaat was de positieve conclusie van de commissie reeds vóór de publicatie van haar rapport door nagenoeg alle politieke partijen afgebrand. Dat wijst er nogmaals op dat vreemdelingenhaat niet met rationele argumenten kan bekampt worden, er is iets anders dat daarbij meespeelt: ressentiment. Het is in dit opzicht interessant te lezen wat de Nederlandse publicist Menno ter Braak in de dertiger jaren hierover geschreven heeft.

DOOR JOHNY LENAERTS

Het RESSENTIMENT

als voedingsbodem voor
extreem-rechts

In 1937 werd er bij het 'Comité van Waakzaamheid' een kleine brochure uitgegeven door de essayist Menno ter Braak (1902-1940). Het droeg de titel: 'Het nationaal-socialisme als rancuneleer'. Ter Braak trekt daarin ten strijde tegen de toenmalige Nederlandse nazi's, en het valt op hoeveel daarvan, ongelukkigerwijze, nog steeds voor onze tijd opgaat. Volgens Menno ter Braak is het nationaal-socialisme een beweging van *ratés*, van mislukkelingen die hun mislukking niet kunnen slikken. Het is een beweging waarvan de inspiratie voortkomt uit de rancune of het ressentiment, twee termen die ongeveer hetzelfde bestrijken. Volgens Ter Braak is de rancune geenszins een uitzonderingstoestand, maar behoort ze tot de meest essentiële verschijnselen van onze cultuur, zij is er onverbreekelijk aan verbonden. 'Want naarmate het bezit van cultuur meer als een recht wordt gevoeld, wordt de afstand die er bestaat tussen dat recht op alles en het bezit van weinig in de praktijk meer beseft als een onrecht; een onrecht, waarvan men echter de wortels niet vermag op te sporen, omdat men evenmin weet waar dat beroemde recht op cultuur vandaan komt; de *raté*, de mens van het ressentiment, weet alleen dat hij het meerdere bezit van de ander niet verdragen kan, dat het hem hels maakt een ander bevoorrecht te zien; hij wrokt, omdat hij in de wrok althans de lust beleeft der permanente ontevredenheid; hij koestert de wraakgedachte zoals de artiest het "*l'art pour l'art*", en het is typerend voor zijn wraakzucht dat de ontlading daarvan hem meestal geen

verlichting brengt.'

Men predikt het gelijkheids-ideaal, maar de maatschappelijke omstandigheden zijn van die aard dat die gelijkheid niet gerealiseerd wordt. We leven in een christelijke maatschappij, zo stelt Menno ter Braak, 'in een maatschappij die de gelijkheid door de ongelijkheid en de ongelijkheid door de gelijkheid in balans houdt'. Deze maatschappij bestaat 'bij de genade van het labiele evenwicht, dat bepaald wordt door de noodzakelijkheid om met ongelijkheden te leven, maar evenzeer door de ressentimentsgevoelens, die voortdurend het tegendeel blijven verlangen'.

ETHICI

Er zijn heerschappen, zo betoogt Menno ter Braak, die met enige goede wil zelfs wel verdiensten in het nationaal-socialisme willen ontdekken, al worden die verdiensten volgens hen door de averechtse interpretatie der nationaal-socialistische theoretici weer ongedaan gemaakt. Ter Braak: 'Wanneer er in het geheel niets goeds was in het nationaal-socialisme, aldus ongeveer de redenering der "ethici", dan zou er geen verleidende kracht van uitgaan, zou het niet in staat zijn hier en elders gewetens te vertroebelen. Dat is de ethische interpretatie, die mij onhoudbaar lijkt; het gaat hier niet om goed of kwaad, maar om de psychologie van die "verleidende kracht", waarbij men slechts kan uitgaan van de psychologie der reclame en de vatbaarheid van de gemiddelde

Menno Ter Braak

twintigste-eeuwer vóór die reclame. (...) Deze bestrijders van het nationaal-socialisme zijn nog zo naïef een kleine dosis "goedheid" of "waarheid" te veronderstellen bij een soort mensen wier reclamewaarde juist steekt in de omstandigheid dat zij zich van die ethische goedheid-slechtheid en die wetenschappelijke waarheid-onwaarheid niets meer aantrekken!

MAX SCHELER

Het is Menno ter Braaks mening - en dit is voor discussie vatbaar - dat het nationaal-socialisme niet het tegendeel, maar de vervulling van democratie en socialisme is, niet de ontcrachting, maar de perversie van democratie en socialisme. Om de afkomst van het nationaal-socialistische ressentiment uit het democratische te illustreren, verwijst Ter Braak naar een boek van de Duitse filosoof Max Scheler uit 1919. Scheler schreef het volgende over de kritiek zoals die door de mens van het ressentiment wordt uitgeoefend: 'Deze soort kritiek, die men de "kritiek van het ressentiment" zou kunnen noemen, houdt in dat een verbetering der toestanden, die ondraaglijk worden geoordeeld, nooit voldoening geeft (dat is het effect van de constructieve kritiek), maar integendeel ontevredenheid uitlokt, voorzover zij ingaat tegen de stijgende vreugde die men beleeft in het alles verafschuwen en alles puur en simpel verwerpen.

Men kan zeggen van een zeker aantal van onze huidige politieke partijen, dat niets hen zo woedend maakt als het schouwspel dat een andere partij een deel van hun programma verwerkelijk, en dat men hun heerlijk plezier, de "oppositie uit principe", bederft, door enkele van hun leden uit te nodigen constructief mee te werken aan de politieke actie. De "kritiek van het ressentiment" wordt gekenmerkt door het feit dat zij niet ernstig "wil" wat zij beweert te willen; zij kritiseert niet om het kwaad te verdelgen, maar bedient zich van het kwaad als voorwendsel tot scheldwoorden.'

Dit schreef Scheler niet over de Duitse of Nederlandse nazi's, zo benadrukt Menno ter Braak, maar het zijn niettemin juist deze partijen voor wie Schelers woorden met griezelige precisie opgaan. En slaan zij ook niet op het Vlaams Blok/Belang? 'De werkelijke strijd om de democratische minima begint pas,' zo schreef Ter Braak in 1937, 'nu de democratie als maximum zich openhartig onthult als nationaal-socialisme, en het "recht voor allen" blijkt te bestaan in het recht voor allen om onbeperkt allen te haten, te verafschuwen en in een concentratiekamp te sluiten, die de gelijkheid van de gummiknuppel niet als het hoogste ideaal en de "leider" slechts als het opperste symbool van de ressentimentshysterie beschouwen.'

OPPOSITIE UIT PRINCIPE

Als kenmerken van de Nederlandse afdeling van 'de grote Europese ressentiments-internationale' noemt Ter Braak: 'de "oppositie uit principe"; het haten om het haten (om de lust, die het ressentiment degene verschafft die het niet weet te stileren); het met luid gebrul willen wat men in het geheel niet wil, omdat de vervulling de haatmogelijkheden maar weer zou beperken; het onmiddellijk overslaan van het ene gekanker op het andere, wanneer er bij ongeluk toch iets in vervulling gaat, om vooral bij het ressentimentspubliek geen ter-

rein te verliezen...'

Men zoekt tevergeefs naar een wetenschappelijke basis voor de rancuneleer. 'Zo bestaat ook voor Alfred Rosenberg (de vermaarde Duitse nazi-ideoloog, J.L.) geen wetenschappelijk probleem, in de eerwaardige zin, die de gebaarde geleerden der vorige eeuw aan een wetenschappelijk probleem gaven; de feiten der geschiedenis zijn voor hem bij voorbaat alleen materiaal ter ordening in de ressentimentshiërarchie, die slechts twee kampen kent: de gehate en de hatende partij, die men met recht mag en moet haten, tegenover de partij, die met recht die universele haat heeft te beoefenen.'

Er bestaat geen logica die door de rancune als opperste instantie wordt bepaald. Het heeft geen zin in de rassenleer der nationaal-socialisten nog naar een wetenschappelijk fundament te zoeken. Men doet er beter aan, zo stelt Menno ter Braak, zijn onderzoek te richten op het enige fundament dat die rassenleer heeft te stutten: de jodenhaat. 'Men doet altijd nog alsof die jodenhaat zo half en half langs half-wetenschappelijke weg als wetenschappelijke argumentatie was "ontdekt", hoewel in de stijl van Mein Kampf en Der Mythus des 20. Jahrhunderts geen enkel ander persoonlijk argument doorklinkt dan het door de geëmancipeerde rancune gedicteerde.'

'Zo is de zgn. rassenleer,' schrijft Menno ter Braak, 'de fraseologische voorgevel voor het op de eeuwige zondebok, de jood, geprojecteerde ressentiment; de haat is primair, de jodenhaat is secundair, de "wetenschappelijke" argumentatie is tertiair. Zonder de haat kan men het nationaal-socialisme dan ook niet denken; de jodenhaat kan men, wanneer de gelegenheid dat zo eens wil, vervangen door de haat jegens het "vernigerte" Frankrijk of de "huisknechtenpers", aangezien de joden slechts één van de vele voorwendsels zijn om het ressentiment een reëel object te verschaffen; en de "wetenschappelijke" argumentatie kan men desnoods volkomen wegdenken, zonder dat er iets aan de probleemstelling dezer ressentimentstheoretici verandert.'

RESSENTIMENT IN VLAANDEREN

Dit brengt me alweer naar de huidige tijd. Er kan een dik boek geschreven worden over de geschiedenis van het ressentiment in Vlaanderen. Richtte het zich in de jaren dertig tegen de joden, dan kenden we de afgelopen decennia achtereenvolgens de volgende fasen, elk uitgedrukt in een veelzeggende slogan: 'Walen buiten!', 'Linkse ratten, rol uw matten!', 'Hand in hand, terug naar eigen land!'

Inderdaad: de haat is primair, het voorwerp van de haat (Walen, linksen, vreemdelingen,...) is secundair, en 'wetenschappelijke' argumentatie doet al helemaal niet ter zake. Nog steeds geldt wat Menno ter Braak in de jaren dertig vaststelde: 'het bloed kruipt waar het niet gaan kan, een ressentimentsbeweging zonder projectie op de gemakkelijkste en dankbaarste objecten ware een *contradictio in terminis*.' Hetgeen hem doet besluiten: 'Het nationaal-socialisme heeft dus wel degelijk zijn logica, en zelfs zijn objectiviteit; het zijn de logica en de objectiviteit van het geëmancipeerde, "pure" ressentiment.' Waaruit volgt: 'Bestrijding van het nationaal-socialisme is dus geenszins identiek met het bestrijden van misstanden; want het ressentiment zal, zolang het niet in de wortel is aangetast, zich desnoods misstanden scheppen om zich een rechtvaardigend voorwendsel te kunnen verschaffen. Al is het dwaasheid om de invloed van misstanden en crisis op de ontwikkeling van het nationaal-socialisme te ontkennen, het is zeker dwazer in misstanden en crisis zijn oorsprong te zoeken.' Wat volgens Menno ter Braak op de eerste plaats moet gebeuren is de beheersing van het ressentiment, door het als ressentiment te denken en het als ressentiment te behandelen. Daarvoor is het nodig dat de macht van het ressentiment over onze gehele cultuur wordt erkend. Een ressentiment dat in de huidige tijd, zo luidt mijn hypothese, wortelt in de gefnuikte consumptiedwang van een economisch onbereikbaar consumptiemodel. ■

Op 14 maart 2005 verhoogde de regering van Niger de BTW op levensnoodzakelijke goederen, conform de blinde eisen van het IMF en de Wereldbank. Dat was de druppel die de emmer deed overlopen. De bevolking trok onmiddellijk de straat op. De spanning tussen de regering en de sociale beweging liep snel op... DOOR OLIVIER BONFOND

Historische mobilisatie in NIGER

DE LINKERZIJDIGE GRIJPT NAAST DE MACHT

Tijdens de laatste presidentsverkiezingen eind 2004 bleek een overwinning voor de linkerszijde perfect mogelijk. Het heersende regime was tot de draad versleten. Sinds meer dan een jaar trachtten drie oppositiepartijen, waaronder de ORDN (*Organisation Révolutionnaire Démocratie Nouvelle*, een revolutionair-marxistische organisatie) een alliantie te vormen rond twee prioriteiten: het onderwijs (ze weigerden de omvorming van 80 % van de onderwijzers tot 'vrijwillige dienstplichtigen', onderbetaalde contractuelen, zoals de Wereldbank eist) en de gezondheidszorg (toegang tot dringende medische zorg voor iedereen, terwijl men vandaag moet betalen om zich in te schrijven in een ziekenhuis en men zijn eigen geneesmiddelen moet meebrengen).

Ondanks alle hoop, durfden bepaalde partijen hier rond geen krachtige posities in te nemen en poogden ze hun postjes te vrijwaren. Het isolement en het gebrek aan campagne-middelen leidden tot een electoraal fiasco voor de ORDN, ondanks de sterke banden van de partij met de sociale bewegingen. De redenen van

de mislukking bleken in grote mate extern: Chirac wilde vooral geen tweede Ivoorkust, waar een intellectueel zonder banden met de Franse netwerken aan de macht kwam. Frankrijk steunde dan ook volop het huidige regime, en schonk via Omar Bongo (president van Gabon) twee helicopters en een campagne-team.

EEN NIEUWE ADEM VOOR HET NEOLIBERALE BELEID

In januari 2005 kondigde Mamadou Tandja, die zijn tweede mandaat van vijf jaar kon beginnen, een wet af ter herziening van de begroting, waarbij de BTW op tarwemeel, suiker, melk, water en electriciteit met 19 % werd verhoogd. Toen die maatregel in maart effectief toegepast werd, trok de bevolking, die reeds verarmd was geraakt door de slechte oogsten van de laatste jaren (door droogte en sprinkhanenplagen) en door de structurele aanpassingsprogramma's (privatisering, ontslagen en bevrozing van de lonen in de openbare diensten...), massaal de straat op. Meer dan 100.000 in Niamey op 15 maart: dat was 25 jaar lang niet gezien! Twee oorzaken liggen aan de basis van die succesvolle mobilisatie.

EEN BEWEGING DIE ZICH ORGANISEERT

De catastrofale economische en sociale situatie van het land (als

voorlaatste in de rangschikking van de *Human Development Index*: één op drie mensen leidt honger...) en de onmiddellijke impact van de regeringsmaatregel op de koopkracht verklaren grotendeels de kracht van de mobilisatie. Maar die zou niet mogelijk geweest zijn zonder de jarenlange groei en versterking van de sociale beweging. Die is erin geslaagd rond drie consumentenorganisaties een grote unitaire kracht te organiseren, een 'coalitie tegen het dure leven', die in totaal zo'n 29 organisaties en de 4 vakbonden omvat.

EEN REGERING DIE DE FOUTEN OPSTAPELT

Om die reactie af te wenden en een debat ten gronde te vermijden, ging de regering over tot willekeurige arrestaties. Vóór de presidentsverkiezingen was er echter nooit sprake geweest van deze wet. De bevolking voelde zich dan ook bedregen en eiste een uitleg ('ze hebben ons iets voorgelogen!'). De politieke verantwoordelijken trachtten zich te rechtvaardigen in naam van de onvermijdelijke liberale globalisering: de politiek van openheid en van de opheffing van douanebarrières, opgelegd door de West-Afrikaanse Economische en Monetaire Unie en het IMF leidden tot een daling van de inkomsten van de overheid. Er moesten dus wel bijkomende inkomsten worden gezocht, de verhoging van de BTW was de enige oplossing. Dat argument overtuigde niet, de coalitie handhaafde de druk en legde verschillende steden plat. De hele bevolking was betrokken: markten werden gesloten, taxis reden niet uit...

De regering werd angstig en radi-

De regering van Mamadou Tandja beschuldigt de leiders van de 'coalitie tegen het dure leven' van 'samenzwering en ongewapende samenscholing'.

caliseerde. Zonder mandaat en zonder enige vorm van beschuldiging werden de verantwoordelijken van de coalitie aangehouden. Eens te meer werd de sociale beweging gecriminaliseerd. Men ging zelfs zover hen te beschuldigen van een complot tegen de veiligheid van de staat!

EEN EERSTE BELANGRIJKE OVERWINNING

De beweging hield stand, er kwam een golf van internationale solidariteit tot stand en na een nieuwe massaal opgevolgde actiedag, volgde een overwinning! De regering week. De gevangenen werden vrijgelaten, de maatregel werd grotendeels geschrapt: enkel op suiker werd een hogere BTW gehandhaafd. Deze overwinning is heel erg belangrijk. Ze toont hoe een verenigde mobilisatie van de bevolking de neoliberale logica kan keren.

De strijd kan hier echter niet ophouden. Dat hebben ook de sociale bewegingen in Niger goed begrepen. De regering verhoogde pas de benzineprijs. De civiele maatschappij kloeg met kracht deze maatregelen aan, die enkel de vorige compenseert. Met de steun van een steeds meer gepolitiseerde bevolking, worden ook andere eisen gelanceerd, zoals die tegen de privileges van de heersende klasse (hun enorme lonen en speciale fondsen...) en voor de opheffing van praktijken van slavernij, die in het westen van het land nog steeds bestaan. De regering blijft dit schandalige feit negeren. Meer zelfs, een protagonist van deze strijd werd zelfs aangehouden op beschuldiging van oplichting.

Niger is in beweging. Het gaat er nu om de beweging die er is, actief te ondersteunen. Volgens Mamane Sani, lid van ORDN, is de belangrijkste taak nu de "structurering, politisering en geografische uitbreiding van de beweging, om zo nieuwe, alternatieve perspectieven te openen. De economische politiek en de regionale akkoorden van de laatste jaren werden bekostigd tegen de belangen van de meerderheid van de bevolking in, en zonder die op enige wijze te

consulteren. Onze prioritaire objectieven bestaan erin die keuzes in vraag te stellen en een echt democratisch nationaal debat te organiseren hierover. Het is aan de bevolking van Niger zelf om vrij en autonoom over haar toekomst te beslissen, en niet aan het IMF of aan een gecorrumpeerde heersende klasse." ■

Aankondiging: Vrouwen en engagement

Vrijdag 2 september om 19 u.
Vrouwencentrum vzw,
Nieuwstraat 34,
Sint-Niklaas.

Postertentoonstelling

uit de archieven van RoSa ,
over **30 jaar**
vrouwenbeweging.
(tot vrijdag 16 september)

Inleiding : mevr. **Rita Mulier**

Org. Vrouwencentrum, ism.
Masereelfonds en Anjer Producties
vzw.

RESPECT

The Unity Coalition

George Galloway verkozen!

George Galloway versloeg tijdens de Britse verkiezingen begin mei in Bethnal Green & Bow (Oost-Londen) Oona King van Labour, voorstander van de oorlog. Een belangrijke overwinning is dat voor de linkerzijde en de anti-oorlogsbeweging.

Galloway was uit de Labour Party gezet omdat hij zich verzette tegen de oorlog in Irak. Hij zetelde als onafhankelijk parlementslid en vormde samen met een hele reeks andere organisaties en individuen uit o.a. de anti-oorlogsbeweging de nieuwe radicaal-linkse partij Respect. Nu keert Galloway terug naar het parlement als eerste MP van Respect, nadat hij het met 36 % haalde van de Labourkandidaat (34%).

Onmiddellijk na de bekendmaking van de resultaten, richtte hij zich tot Tony Blair: "Mr. Blair, dit is voor Irak. De nederlaag die je vanavond leed en al de andere nederlagen die New Labour leed, zijn voor Irak. Alle mensen die je doodde, en alle leugens die je vertelde, komen je achterna."

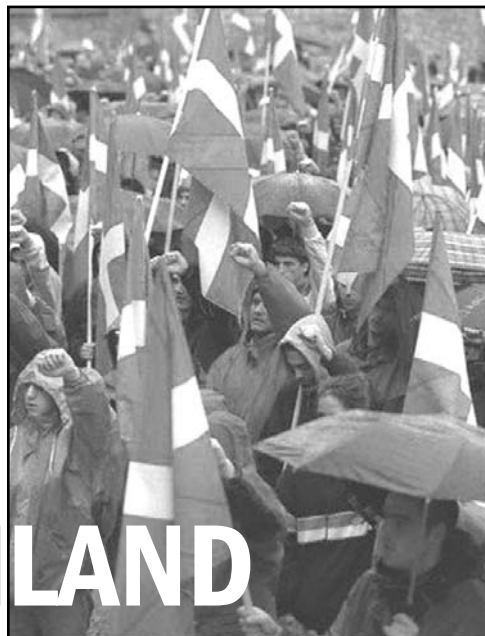
Galloway benadrukte de sterke resultaten van Respect overall in Oost-Londen. De partij was een sterke tweede in East Ham en West Ham, met 21 en 20 procent, en derde in Poplar & Canning Town met 17 % van de stemmen. "In Oost-Londen is er een nieuwe politieke kracht geboren. Een revolutie gaat door Oost-Londen tegen het verraad van New Labour - en dan heb je nog niet alles gezien!"

In Sparkbrook & Small Heath in Birmingham eindigde Salma Yaqoob van Respect tweede met 27 procent van de stemmen. ■
<http://www.respectcoalition.org>

Op 17 april werd een nieuw Baskisch parlement verkozen. De opkomst bedroeg 69 % - 11 % minder dan bij de vorige verkiezingen, vooral een gevolg van het gekalmeerde klimaat na de electorale nederlaag van de rechterzijde in 2001. Daarenboven veranderden de socialisten van strategie, en houden er sindsdien een gematigder discours op na over de Baskische kwestie. Ze braken ook hun alliantie met de Partido Popular (PP) tegen de Baskische nationalistische partij PNV (rechts-nationalistisch, aan de macht in Baskenland).

DOOR JOSÉ RAMÓN CASTAÑOS

Een nieuwe politieke situatie in BASKENLAND

De PP en de PNV zijn de grote verliezers van de lagere deelnamegraad. De PP verloor 6 % en vier zetels, gedeeltelijk ten voordele van de socialistische partij (PSOE). De PNV verloor 4 % en vier zetels, hoewel alle peilingen de partij de absolute meerderheid (38 zetels) toekenden toen de nationalistische linkerkant (Batasuna) omwille van haar illegale status nog op inactief stond. Dat vooruitzicht gaf een nieuwe legitimiteit aan het plan Ibarretxe (een project voor 'gedeelde soevereiniteit' met Spanje), nadat dit verworpen was door het Spaans parlement. Omdat ze zo'n scenario vreesden, erkenden de socialistische wettelijkheid van de reservekandidaat van de nationalistische linkerkant, de communistische partij van Baskenland (Ehak). Dat verklaart de gemiste absolute meerderheid voor de PNV. Haar terugval in aantal stemmen is het gevolg van de onthouding van een deel van de 'zwijgende meerderheid', die niet ging stemmen omdat men dacht dat het gevaar voor de Baskische autonomie geweken was. Anderzijds liet de nationalistische linkerkant de PNV in de steek, en koos voor Ehak.

TERUGKEER VAN LINKS

De terugkeer van de nationalistische linkerkant kon profiteren van de afwezigheid van dodelijke aanslagen door de ETA gedurende de laatste twee jaar, maar ook van de verwerping van de *ley de partidos* (1)

en van het willekeurige en onrechtvaardige buiten de wet stellen van Batasuna. Daarnaast speelt ook de angst voor het hegemonisme dat de PNV uitoefent over het Baskisch soevereiniteit. Dat politiek project is een historisch erfgoed van de nationalistische linkerkant. Zij is het die het heeft gepromoot, als beweging van burgerverzet verboden met een socialistisch idee over maatschappijverandering. Ook ter linkerkant zien we de discrete verschijning van Aralar met één verkozenen, getuige van de oppositie van een deel van de nationalistische linkerkant tegen de politieke bevoegdheid door de ETA. *Izquierda Unida* (Verenigd Links, rond de Spaanse KP) behoudt haar drie zetels. Ze kon er nauwelijks iemand van overtuigen dat haar Baskische regeringsdeelname een draai naar links had veroorzaakt.

NIEUWE POLITIEKE PERSPECTIEVEN

De politieke kaart van Baskenland heeft nu een heel nieuw uitzicht. De PNV is nog steeds de meerderheidspartij, met 39 % van de stemmen. Het 'Baskisch soevereiniteit' versterkte zijn posities tegenover het 'Spaanse constitutionalisme'. Het Baskisch parlement is dus nationalistischer en linkser (60 % van de stemmen en 42 zetels tegen 40 % en 33 zetels). De socialistische namen van de rechterzijde de leiding over van het Spaans constitutionalisme. De alliantie PP-PSOE

is gebroken, en de *ley de partidos* tegen Batasuna is onbruikbaar gemaakt.

Dat geeft nieuwe politieke perspectieven. De verwerping van het plan Ibarretxe door de PSOE ging niet gepaard met een nieuw offensief van het Spaans centralisme, maar wel met de belofte van een nieuw statuut voor Baskenland. De grondwet lijkt niet langer onaanraakbaar, de Baskische autonomie lijkt hervormd te kunnen worden in functie van meer politieke soevereiniteit, en het antiterroristisch pact wordt vervangen door tolerantie en dialoog: we zijn getuige van een draai in de politieke cyclus.

Het nieuwe politieke scenario lijkt perspectieven te openen om het conflict op te lossen. De multilaterale dialoog binnen en buiten het parlement kan een einde stellen aan de cyclus van intolerantie die werd geopend met de mislukking van het pact Ajuria-Enea (1997). Wederzijdse erkenning en de afwezigheid van geweld laten toe te focussen op de inhoud van het pact. Het plan Ibarretxe zal van naam moeten veranderen zodat alle Basken zich kunnen herkennen in de inhoudelijke kern ervan. Daarzonder geen democratische oplossing, maar de voortzetting van het conflict. ■

(1) Deze wet werd op 4 juni 2002 hervormd en laat nu toe partijen te verbieden die "banden hebben met het terrorisme".

Een andere wereld is mogelijk. Utopie is dankzij de andersglobalisten weer een woord dat aan een reëel verlangen appelleert. Het inspireerde theatermakergroep De Queeste tot een gelijknamig stuk over dat radicale verlangen naar een andere wereld. Een radicaal stuk, dat het ridderideaal van koning Arthur verbindt met de Parijse Commune en de andersglobalisten.

DOOR MATTHIAS LIEVENS

[Generatie Genua: de ridders van de 21ste eeuw]

Altijd bewegen, nooit ophouden, altijd verder

VAN HEILIGE GRAAL TOT YA BASTA!

De Queeste haalde de mosterd bij het boek Ya Basta!, een bundel over andersglobalisme van David Dessers, Jan Dumolyn en Peter Tom Jones (www.yabasta.be). In het voorwoord heeft Jan Blommaert het over de 'generatie Genua', die opnieuw utopisch durft te denken. Hoe vandaag dit utopisch verlangen beleven? Hoe omgaan met het verlangen naar iets anders en zijn botsing met de zinloosheid van alledag?

De Queeste bestelde een tekst bij Paul Pourveur. Die schreef een radicale actualisering van dé ultieme zoektocht, een verhaal over de heldhaftige mens die blijft zoeken en verlangen naar een alternatief. Inspiratie vond hij bij de legende van koning Arthur en zijn ridders in hun zoektocht naar de heilige graal, de lichtgevende kelk die Parsifal in een droom had gezien. In het stuk zijn de ridders echter geen geharnaste helden maar een nieuwe, hoopvolle generatie die vecht voor de wereld zoals hij zou moeten zijn. Alle ridders gaan op hun manier op zoek naar de graal.

De Queeste ademt bij uitstek de geest van wat Michael Löwy het 'revolutionair romanticisme' noemt. De nostalgie naar een idyllisch verleden vormt daarbij niet de basis van een reactionair politiek project, zoals bij vele romantici het geval is, maar wordt de inspiratiebron voor een toekomstgericht verlangen naar bevrijding, naar utopie, naar revolutie. Het nobele ridderideaal is dan ook veel meer een inspiratiebron voor mensen die vandaag op zoek zijn naar die 'andere wereld', dan een conservatief verhaal over de teloorgang van idealen uit een vergane geschiedenis, gedragen door de historische adel met haar plichtsbeseft

voor het welzijn van de wereld. Verwijzingen naar de legende blijven beperkt tijdens het stuk, dat verder voortdurend wordt onderbroken door heftige flashbacks naar de Parijse Commune of mei '68.

VROUWEN VERLANGEN

De Queeste gaat over een doorsnee gezin en de botsingen tussen de leden ervan. De dochter is een echte idealist die kost wat kost de wereld wil veranderen. Haar verlangen blijft vrij onbestemd. Dat tekent misschien de 'generatie Genua', die het object van haar verlangen lijkt te moeten heruitvinden, en in haar aanvankelijke verwerping van de 'vroegere modellen' blijft steken op een primitief niveau van politiek heldendom. Het meisje krijgt plots het idee de straat open te breken en met stenen te gooien. Zomaar, om de mensen wakker te schudden. Neen, meent de broer: nog radicalere acties zijn nodig vandaag.

Maar als zij hem vooral meesleurt in haar verlangen, wil hij eigenlijk vooral met rust gelaten worden. Hij ademt de geest van een generatie X, fantaseert hij over de hoer in de louche bar en hoewel hij haar verlangen wel erkent, gelooft hij maar weinig in de realiseerbaarheid van zijn zus' gedachtenspinsels.

Moeder en vader zijn ondertussen een dagje aan het strand. Zij maakt het bilan van haar voorbije leven, en vraagt zich af waar haar verlangen is gebleven. Ze denkt eraan hoe ze voor de zoveelste keer haar benen opent en naar het plafond staart: is het dat nu? Met haar voeten in het water mijmert ze over engagement: ze wil iets anders! Wat is de zin van dit leven zonder toekomst?

Het is Walter Benjamin die betoogde

dat we geen heden of verleden hebben zonder toekomst. Pas doorheen het revolutionair perspectief zien we het heden en verleden als een geschiedenis van verzet en (klassen-)strijd. De betekenis van dit verleden verschuift dan ook steeds in het licht van de huidige strijd en het verlangen naar iets anders in de toekomst. Ook in De Queeste werpen het verlangen en het zoeken naar een utopie een nieuw licht op dit verleden, in casu de ridderlegende, de Commune van Parijs, mei '68, Proudhon, Marx en Marcuse...

KAASKROKETTEN

Doorheen de modderpoel van het dagdagelijkse bestaan speuren de acteurs naar mogelijkheden en virtualiteiten die de toekomst kan bieden. Onzekerheid en angst, hoop en verlangen is hun deel. Stilstaan en wegglijden kan geen optie zijn, alleen verdergaan, voortdurend bewegen, nooit ophouden, altijd verder. In de richting van een 'andere wereld'.

De man snauwt zijn mijmerende vrouw toe dat hij nu eindelijk kaaskroketten wil eten, want daarvoor waren ze toch naar de zee gekomen. "Hou je nog van me?", vraagt hij haar op zeker moment. "Daar gaat het niet over. De vraag is of je nog naar mij verlangt", snauwt ze terug. Verlangen we nog wel? Heb je nog wel een utopie om naar te streven? Dat is de beklemmende vraag die het publiek appelleert. De folder die bij het begin van de voorstelling wordt uitgedeeld, staat bol citaten, van Proudhon en Wilhem Reich tot Naomi Klein en François Houtart. Op de achtergrond een silhouet van een persoon met vlag. De Arthur van vandaag: zij verlangt nog. ■

www.dequeeste.be

De erfenissen van de Rode Khmers

Er is geld voor een proces, in Cambodja, tegen de kopstukken van de Rode Khmers. Een proces met medewerking van de VN staat in de steigers. Maar welk proces wordt dat? Veel van de aanklagers zijn gewezen medeplichtigen van de beschuldigen. Welke beschuldigen zullen terechtstaan? Ook die gewezen leiders die op tijd naar het andere kamp overliepen? Of alleen enkele hoogbejaarde zondebokken die de indruk moeten wekken dat de schuldigen van de "Killing Fields" gestraft zijn? Waarover gaat het hier eigenlijk?

DOOR FREDDY DE PAUW

De "Rode Khmers" waren in het begin van de jaren 1960 een kleine rurale guerrillabeweging in het westen van Cambodja die tegen het dictatoriaal regime van koning Sihanouk vochten. Zij hadden weinig te maken met de communistische beweging die in Cambodja deels een aanhangsel was van de zoveel grotere Vietnamese communistische partij, ook al omdat ze grotendeels bestond uit etnische Vietnamezen. Met de escalatie van de oorlog in Vietnam raakte Cambodja meer en meer betrokken bij die oorlog, want de Amerikaanse leiders waren ervan overtuigd dat de Vietnamese communisten hun hoofdkwartier in Cambodja hadden en via Cambodja wapens van Noord naar Zuid-Vietnam aanvoerden.

Amerikaanse troepen opereerden van langs om meer in Cambodja, het land werd bedolven onder moordende Amerikaanse bommentapijten. Miljoenen Cambodjanen vluchtten van het platteland naar Phnom Penh waar weldra tussen 2 en 3 miljoen mensen opeen zaten, bijna de helft van de bevolking. Sihanouk trachtte zorgvuldig buiten het conflict te blijven, wat de Amerikanen niet zinde. In 1970 organiseerde de CIA een staatsgreep, hun stroman Lon Nol nam de macht over. Vooral vanaf dan groeide het verzet, geleid door de Rode Khmers. Verscheidene van hun leiders hadden in Frankrijk gestudeerd en waren vooral sterk beïnvloed door die versie van het maoïsme waarin sterk de nadruk lag op de boeren, de omsingeling van de ste-

den en het nationalisme.

Na de afzetting van Sihanouk, groeide de aanhang van de Rode Khmers met de dag. Het erg corrupte regime van Lon Nol kon alleen op de Amerikanen rekenen, maar die kregen het intussen steeds moeilijker in Vietnam zelf en konden alleen beletten dat Phnom Penh verloren ging - de rest van het land, zelfs de omgeving van de luchthaven, was bijna volledig in handen van de guerrilla. In april 1975 was het dan zover: de Rode Khmers trokken Phnom Penh binnen. Eind 1978 zouden Vietnamese troepen hen verjagen.

OERCOMMUNISME

Onmiddellijk na hun zege in 1975 deden de Rode Khmers Phnom Penh ontruimen. Die stad was inderdaad een waterhoofd en volgens de Rode Khmers dreigden er Amerikaanse bombardementen. Iedereen werd naar het platteland gestuurd om er te werken. In sommige gebieden - vooral die waar ze al veel aanhang hadden - kwamen er "modeldorpen", elders werden het kampen voor dwangarbeid. Het leek wel alsof de Cambodjaanse communisten van Marx vooral de fase van het "oercommunisme" hadden onthouden.

Vooral intellectuelen werden als verdacht beschouwd; de getuigenissen die ik zelf opving laten weinig twijfel over de manier waarop iedereen met enige scholing werd aangepakt. Dat gold ook binnen de communistische beweging zelf. De zuiveringen volgden elkaar op,

"klassevijanden" werden opgesloten in Tuol Sleng, het strafkamp in Phnom Penh, en in andere kampen waar duizenden werden doodgemarteld. Wie verdacht werd van sympathie voor de Vietnamese communisten, kon maar beter vluchten - zoals Hun Sen (sinds 1979 premier) deed. De Rode Khmers gedroegen zich steeds meer als extreme nationalist met als historische ervijand Vietnam dat eeuwen eerder een groot deel van Cambodja had geannexeerd. In 1978 namen de grensprovocaties toe, waarbij de Rode Khmers werden aangepord door Peking, dat hen wapens leverde. De Vietnamezen sloegen eind 1978 terug en installeerden Hun Sen en zijn kameraden in Phnom Penh.

KILLING FIELDS

De buitenwereld ontdekte toen de omvang van de "killing fields" die de Rode Khmers van Pol Pot, Khieu Samphan en Ieng Sary hadden aangericht. De nieuwe machthebbers hadden het over twee tot drie miljoen slachtoffers, een genocide tegen de eigen bevolking. Er werden talrijke massagraven gevonden met lijken van mensen die duidelijk waren doodgemarteld, er waren talrijke executies, er stierven veel mensen door ontbering. Maar niemand die met ernstige cijfers afkomt. In Phnom Penh blijven sommigen het houden op drie miljoen slachtoffers. De huidige bevolking bedraagt minstens twaalf miljoen. Er waren zes miljoen Cambodjanen in 1975; één miljoen is uitgeweken. Als er ook maar

twee miljoen zouden zijn omgekomen, dan heeft de bevolking zich in 25 jaar tijd toch wel snel voortgeplant. Maar enkele bezoeken aan Cambodja, indertijd aan vluchtelingenkampen in Thailand, discussies met overlevenden, met researchers en andere contacten laten er bij mij geen twijfel aan bestaan: dit was een mensonwaardig, allesbehalve socialistische regime.

De linkerkant had wel moeite met de eerste berichten over wat zich onder het bewind van de Rode Khmers afspeelde. Die berichten wierpen een schaduw over de vreugde na de zege van de Vietnamese communisten op de Amerikaanse troepen. Aanvankelijk wilden velen geloven dat het om

Westen.

Zij kregen volop wapens en militaire instructeurs; Britse experts gaven de Rode Khmers in Thailand en in het westen van Cambodja opleiding. Een Belgische ambassadeur begeleidde konvoien met wapens uit China naar de kampen van de Rode Khmers. Het was een periode waarin de Navo de Chinese kaart speelde tegen de Sovjet-Unie en haar bondgenoot Vietnam. Het Belgisch ministerie van Buitenlandse Zaken blokkeerde toen een project voor de levering van treinen die de spoorverbindingen in dat land moesten verbeteren. Brussel oordeelde dat Vietnam moest worden gestraft voor zijn inval in Cambodja. Brussel steunde volop het regime van de

meest bloeiende activiteiten. Machtsmisbruik en corruptie zijn schering en inslag, zowel bij de bewindvoerders als bij de "opposanten". Enkele resterende Rode Khmers hebben nog getracht te overleven met anti-Vietnamese campagnes, onder meer met moorden op Vietnamese vissers aan het Grote Meer (Tonle Sap). Maar de grote meerderheid van de Cambodjanen hadden de handen vol met overleven. Enkele Rode Khmer kopstukken zijn jaren geleden met pak en zak en manschappen naar het regime overgestapt - en met open armen ontvangen. Enkele andere leiders zitten in comfortabele oorden aan de grens met Thailand op een proces te wachten. Als het inder-

westerse propaganda ging. Maar de twijfel ebde weg en toen de Vietnamese troepen de Rode Khmers verdreven, was dat voor veel linksen in het Westen een grote opluchting.

GROETEN UIT BRUSSEL

Toch kregen de Rode Khmers na hun val eind 1978 volop internationale steun, ook uit ons land. Ze bleven met steun van de VS, China en West-Europa de zetel in de VN bezetten. In theorie ging het om een driepartijen coalitie van Rode Khmers, het rechtse KPNLF en de groep van Sihanouk, tot stand gekomen onder druk van Washington. Maar dat KPNLF kon alleen leven omdat het de baas mocht spelen in grote vluchtelingenkampen in Thailand waar het de bewoners afperste, terwijl de groep van Sihanouk nog minder voorstelde. Het waren echter de Rode Khmers die dit allegaartje politiek, diplomatiek en militair domineerden - met steun van het

Rode Khmers, ook al was men toen perfect op de hoogte van wat er zich tijdens dat bewind had afgespeeld.

Maar tot scha van China en het Westen kon het door Vietnam gesteunde bewind Hun Sen de Rode Khmers op het terrein uitschakelen. Op VN-initiatief kwamen er onderhandelingen die leidden tot een "politieke oplossing" waar de Rode Khmers weinig uithaalden, zodat ze de strijd trachtten voort te zetten. Uiteindelijk bleven er alleen enkele beneden over die zich verrijkten met smokkel in edelstenen en hout.

ONTAARDING

De Vietnamezen brachten in 1979 een bevriend regime aan de macht dat zich sindsdien wist te handhaven. Dat het de Vietnamese leiders niet te doen was om het socialisme, is ook wel snel duidelijk geworden. Het regime van Hun Sen installeerde een *wildwest* kapitalisme met sweatshops en bordelen als de

daad tot een proces komt, zullen de beklaagden aan de aanklagers kunnen vragen waarom ze hen al die jaren dan gesteund hebben, militair en diplomatiek. Dat gold ook voor de VN die in het begin van de jaren 1990 een voogdij over Cambodja uitoefenden en er heel veel kwaad aanrichtten.

Een dergelijk proces met zegen van de VN is wellicht ook bedoeld als het proces van de maoïstische bewegingen die in Azië actief zijn, in Nepal, India, de Filippijnen. Bestaat het risico dat een drama als dat van de Rode Khmers in Cambodja zich herhaalt? De manier waarop de Filippijnse maoïsten interne zuiveringen doorvoeren - met executies - belooft niets goed. De vraag stelt zich vooral in Nepal waar de maoïsten brede steun genieten in hun strijd tegen de monarchie. Binnen de maoïstische partij is nu volop een discussie bezig tussen twee strekkingen; indien dat intern debat niet leidt tot zuiveringen, zou dat alvast een hoopgevend signaal zijn. ■

Op 18 oktober 2004 keurde de Leuvense gemeenteraad de motie "Water voor iedereen" goed, een initiatief in het kader van de 11.11.11-campagne tegen de GATS, waarbij gemeenten zich konden uitspreken tegen de liberalisering van de watervoorziening in de eigen gemeente en van diensten in het Zuiden. Wie echter meent dat hieruit een fundamentele stedelijke bekommernis blijkt om de openbare dienstverlening uit de klauwen van het winstbejag te houden, komt bedrogen uit. Leuven heeft namelijk een groot deel van de zwemgelegenheden aan de private sector toevertrouwd. Gebrek aan financiële middelen, zul je denken; het ongelofelijke is echter dat de stad van Louis Tobback alles zelf financiert, tot en met de verwachte exploitatieverliezen van de private uitbater!

DOOR HERMAN MICHIEL

[PPS-project Sportplaza in Leuven]

Publiek-Private samenwerking... Of Pak de Poen Show?

Hoe het zover is gekomen, kun je lezen in een in april verschenen lijvige brochure van Attac-Leuven, waarin deze publiek-private samenwerking (PPS) haarfijn uit de doeken wordt gedaan. Toen de nieuwe SP-CVP-coalitie in 2001 aantrad, was er al vlug sprake van de "gigantische kosten" (10 miljoen €) voor de renovatie van twee zwembaden (Hogeschoolplein en Celestijntje); bovendien drong "de basket" erg aan op een grote sportzaal met 3000 zitjes, wat de totale investering op 17,5 miljoen € ging brengen. Waarom de privé-sector niet te hulp roepen, zoals dat o.a. in Groot-Brittannië en Nederland al een paar jaar het geval was? Bovendien begon ook het Vlaams parlement net in die periode de PPS-formule te ontdekken en te promoten. Burgemeester Tobback en schepenen van sport en financiën Devlies (CD&V) aarzelden niet langer: het geld zoeken waar het zit, naar de privé!

Verkennde besprekingen leerden dat mogelijke kandidaten uit de privé-sector niet kunnen leven van elementair zwemmen en een sporthal, dat daar ook een groot fitnesscentrum, een "recreatief bad" en horeca bijhoort. Bijgevolg werd een sportcomplex uitgetekend van 25000 m² dat aan al deze desiderata voldeed, en er werd een opdracht uitgeschreven met in het lastenboek een investeringsbedrag van 25 miljoen €. Slechts twee groepen meldden zich aan, waarvan Sportavan de goedkoopste offerte had van ... 31,5 miljoen €.

Men sprak niet langer van een "gigantisch bedrag", maar de stedelijke administratie ging toch na waarom het zo duur is. En dan "ontdekt" men wat iedereen weet, nl. dat lenen voor de private sector aanzienlijk duurder is dan voor een overheid. Over de afbetalingsperiode van 34 jaar geeft dit een verschil van 16,5 miljoen € ... En nu krijgt de schepenen van financiën een geniale inval: als Leuven zelf financiert, winnen we 16,5 miljoen €! Dat gebeurt dan ook, en Leuven sluit een lening af van 35,5 miljoen €. Twijfelaars in de gemeenteraad kregen steevast van schepenen Devlies te horen: Financieel is dit een zeer interessante operatie!

Toch kleefde er een kleine smet op deze geniale zet. Bij financiering door de privé zou de stad van de concessiewetgeving hebben kunnen genieten; bij grove fout van de concessiehouder kon de stad het complex dan aan de helft van de prijs verwerven. Men vroeg dus aan Sportavan een gelijkwaardige bankgarantie, maar ... de banken weigerden wegens teveel risico. De stad had zich ondertussen zo ver geëngageerd, dat ze ook hier genoeg nam met een fractie van de waarborg (waarvan ze trouwens zelf de rentelast draagt). Verdere verrassingen met BTW en onroerende voorheffing zullen we de lezer besparen, want er resten er nog heel wat.

Het businessplan bijvoorbeeld van privé-uitbater Sportfondsen Nederland. Dat rekent erop 75% van zijn inkomsten uit het fitnesscentrum en de horeca te

halen. En zelfs als dit het geval zou zijn, dan nog blijft er een exploitatieverlies, waarvoor Leuven inspringt onder de vorm van een jaarlijkse subsidie (zogezegd een "vergoeding voor het zwemmen van clubs en scholen") van gemiddeld 500.000 € gedurende 34 jaar.

Andere verrassingen betreffen de standpunten over deze affaire in de Leuvense gemeenteraad. Reeds uit de Beleidsnota van 2001 bij het aantreden van het SP-CVP-bestuur kon men opmaken dat het sportbeleid meer te maken zou hebben met *city-marketing* dan met een dienst aan de inwoners. In deze nota stelt men zonder meer: "De ijver voor een kwalitatief sportaanbod door de clubs impliceert een hogere financiële drempel. Kansarmen geraken hier niet over; zij verdienen in samenwerking met de Dienst Welzijn en de buurthuizen bijzondere aandacht." Cynisch is bovendien, zeker in het licht van de latere explosie van de investeringskosten, dat het stadspersoneel meteen weet waar het aan toe is: "Het is best mogelijk dat een schoonmaak- of onderhoudsfirma beter en goedkoper werkt dan het eigen stadspersoneel; resultaten staan boven principes en tradities." In februari 2003 krijgt deze dreiging nog een echo uit de mond van een sp.a-gemeenteraadslid, dat in euforische bewoordingen het Sportplaza-project toejuicht en de keuze voor de publiek-private samenwerking als volgt verantwoordt: "Het wordt iets grandioos. Als men zo 'n infrastructuur bouwt met de private sector, is het omdat de overheid dat zelf niet aankan.

De regelgeving is zodanig streng geworden dat een gespecialiseerde aanpak nodig is. De privé-sector heeft veel meer mogelijkheden. Hij is niet gebonden aan personeelsstatuten zoals een openbare dienst." Hiertegen werd alleen geprotesteerd door de... VLD, die als oppositiepartij blijkbaar brood zag in de verdediging van de openbare dienst!

Tenslotte nog de verrassing voor de gebruiker: het elementaire baantjeszwemmen is maar beperkt toegankelijk en kost 50% méér dan in de andere stedelijke baden. Een zaterdagse zwembeurt met het gezin kan met een familiekaart van ... 18 €. Vandaag toch, want behalve voor scholen en clubs worden de prijzen vrijelijk door de privé-uitbater bepaald. Die individuele zwemmer mag dan wel vijf maal talrijker zijn volgens de ervaringen elders in gelijkaardige sportcomplexen, hij heeft niet hetzelfde electoraal strategisch belang als de georganiseerde clubs, en bijgevolg wordt de prijs van zijn zwembeurt aan de grillen van de privé overgelaten. Dan nog komt het schoolzwemmen er eerder bekaaid vanaf. Er werden al twee tariefverhogingen van telkens 15% doorgevoerd, en in 2008 volgt een derde. Een school die vroeger wekelijks ging zwemmen in het nabijgelegen Celestijntje, ziet zich verplicht na de sluiting ervan dit nog slechts viertiendaags te doen, wegens de kosten van het busvervoer naar Sportplaza. Een zeer actief comité heeft jarenlang actie gevoerd voor het behoud van dit kleinschalig en wijkbetrokken bad, maar het stadhuis was onvermurwbaar.

Over dit soort "collateral damage" is in de gemeenteraad weinig gerept. Agalev/Groen! heeft wel herhaaldelijk zijn onvrede laten blijken met de gang van zaken, o.a. over de gebrekkige informatie aan de raadsleden, en de groene oppositie betreurde ook dat bij de aanleg van het megacomplex weinig aandacht ging naar milieuvriendelijke technologie. Over de sociale en transport-ecologische aspecten echter van een keuze tussen gecentraliseerde vs.

verspreide infrastructuur, werden geen opmerkingen gemaakt. Nochtans maakt de studie van Attac duidelijk dat met het bedrag dat nu voor Sportplaza werd uitgegeven, er naast de restauratie van de twee gesloten baden, gemakkelijk meerdere lokale baden hadden gebouwd en uitgebaat kunnen worden.

Veel Leuvenaars zijn ontevreden over de hoge toegangsprijs en allerlei ongemakken die men van een "professionele" uitbater niet verwacht ("vuil", plotse ontoegankelijkheid wegens wedstrijd, gezinsonvriendelijk, parkeerproblemen...) Op 19 april organiseerde Attac, in samenwerking met het Leuvense ACV, een goed bijgewoond publiek debat over de affaire. Eerst werden door Attac de financiële en juridische keuzes van de stad uitgelegd, en werd kort ingegaan op de promotie van "publiek-private samenwerking" door Vlaamse, federale en Europese overheden. Daarna kreeg schepenv Devlies de kans zijn beleid te verdedigen. Als doorwinterd politicus verreed hij natuurlijk op de grond van de zaak in te gaan; "de beslissing was weloverwogen genomen door de democratisch verkozenen", "de PPS-formule is de beste", enz. Toch is het gemopper onder Leuvenaars blijkbaar tot het stadhuis doorgedrongen, want de schepenv maakte bekend dat hij de uitbater probeert tot goedkopere weekendtarieven te bewegen...

Zeer terecht wordt in de Attac-brochure een oproep gedaan om het stijgend beroep dat overheden doen op PPS-constructies in het vizier te nemen en deze nieuwe vorm van privatisering te bestrijden. Het gaat inderdaad niet alleen om een Leuven

zwembad. CD&V-er Van Parys stelt momenteel zelfs voor om nieuwe gevangissen te "PPS-en", d.w.z. de bouw en de "uitbating" ervan aan privé-firma's over te laten... Vlaams minister-president Yves Leterme zei het al in zijn beleidsnota van 2004: de breuklijn tussen de openbare en de privé-sector is aan het vervagen. Deze twee werelden met hun eigen principes, structuur en dynamiek zijn immers naar elkaar aan het groeien, via het instrument publiek-private samenwerking. ■

Herman Michiel en Pol Van Camp van Attac-Leuven schreven een uitgebreid dossier over Sportplaza. Je kunt het nalezen op www.local.attac.org/leuven/.

"We zijn in een zeer regressieve toestand terechtgekomen", zegt François Vercammen in het interview dat verscheen in het meinumner van Rood. Sinds 25 jaar is de burgerij aan zet met haar neoliberale politiek; de arbeidersklasse leed grote nederlagen, en zit in het defensief. De heropbouw van de arbeidersbeweging is de gigantische taak die ons wacht. Gelukkig ziet François ook mogelijkheden en perspectieven: er zijn de andersglobalisten, Splintex enzovoort. Het uitgangspunt dat hij echter deelt met veel linkse mensen die de opeenvolgende nederlagen van de laatste 20 jaar hebben geïnterioriseerd, is de vraag, hoe de heersende klasse heerst of aanvalt. En vertrekken van die vraag heeft grote risico's voor het soort marxisme dat je ontwikkelt.

DOOR MATTHIASLIEVENS

Een marxist kan alleen optimist zijn

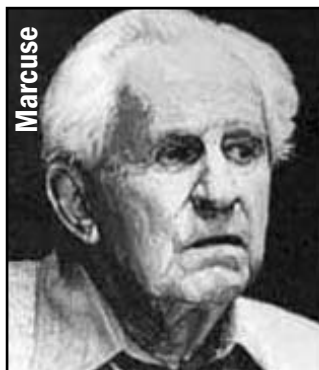
Wat is de standaard-analyse van veel marxisten vandaag? Ze vertrekken van het offensief van de burgerij sinds Thatcher en Reagan, onderzoeken de gevolgen ervan voor de arbeidersbeweging en andere krachten in de maatschappij (vrouwen, jongeren, minderheden), en gaan op die basis op zoek naar antwoorden op die aanvallen. Het kapitaal is aan zet, de arbeidersklasse is gedwongen de achtervolgingskoers in te zetten. Dit schema riskeert van het marxisme een levenloze theorie te maken over de wijze waarop de burgerij domineert. Het neigt immers naar een fundamentele onderschatting van de kracht van de arbeidersklasse, ook in een moeilijke conjunctuur.

FOCUSSEN OP DE DOMINANTIE-MECHANISMEN LEIDT NAAR EEN ONDERSCHATTING VAN DE ARBEIDERSKLASSE

Uit dit analyseschema kun je verschillende conclusies trekken. De eerste is de idee dat aangezien de burgerij aan zet is, de revolutie nog ver weg is, en dat we voorlopig niet veel meer kunnen doen dan in de marge bouwen aan het begin van het begin van een nieuw politiek instrument. Dat is op zich een correcte analyse. De vraag is echter of je met een marxisme dat uitgaat van de vraag hoe de heersende klasse heerst of aanvalt, veel mensen

warm zult kunnen maken voor dat soort activiteit, schijnbaar geïsoleerd ten opzichte van de rest van de maatschappij.

Het risico bestaat dan ook dat velen een draai à la Marcuse maken: de arbeidersklasse is zo sterk onder invloed van het burgerlijk offensief of de neoliberale hegemonie dat ze helemaal passief en ontwapend geraakt, of geïntegreerd in de neoliberale logica. Conclusie is dat vooral aan ideologiekritiek moet worden gedaan. Eerst moet de wijze waarop de burgerij heerst of aanvalt, ontmaskerd worden, om op die basis pas ruimte vrij te maken voor verzet. De huidige linkse kritiek van het 'populisme' is in dit bedje ziek. Ook deze focust op de wijze waarop het establishment 'de mensen' bespeelt, en zegt niets over het verzet dat noodzakelijk aanwezig is, zelfs mee constitutief is voor de wijze waarop het establishment zijn heerschappij

Marcuse

organiseert. Binnen de *Frankfurter Schule* leidde de focus op de dominantiewijze van het kapitaal bijvoorbeeld tot het miskennen van vormen van verzet en tegencultuur de bekritiseerde binnen en tegenover cultuurindustrie.

Een stap verder luidt de conclusie van Marcuse: de oplossing komt van buiten. Niet de arbeidersklasse, maar de studenten en kunstenaars (of vandaag de andersglobalisten) zijn de kracht van maatschappelijke verandering. Alsof nota bene de studenten of andersglobalisten zich 'buiten' het proletariaat zouden bevinden, en geen elementen zouden zijn van haar huidige klassensamenstelling. Is het niet het toenemend belang van intellectuele arbeid dat van de studentenbeweging een reële kracht in de maatschappij heeft gemaakt?

Het mechanisch marxisme van de tweede en derde internationale gaf in een periode van nederlagen nog een vorm van troost aan socialistische militanten. Zo stelde Gramsci, ook al was zijn kritiek op dit marxisme zeer hevig: "als je het initiatief niet hebt in de strijd en die strijd zelf uiteindelijk geïdentificeerd geraakt met een reeks nederlagen, dan wordt mechanisch determinisme een enorme kracht van moreel verzet, van cohesie en van geduldige en koppige volharding. 'Ik ben verslagen voor het moment, maar het tij van de geschiedenis is op lange termijn voor mij aan het werken'". (*Selections from the prison notebooks*, p. 336) Vandaag is er - gelukkig! - nauwelijks nog iemand die op basis van een dergelijk marxisme gelooft in de ijzeren noodzaak van de komende ineenstorting van het kapitalisme. Maar als dit verdwijnt, en je blijft uitgaan van de idee dat de

burgerij aan zet is, wat blijft er dan nog over van de aantrekkingskracht van het marxisme?

HET KAPITAAL MOET VOORTDUREND DE CONTROLE OVER DE ARBEIDSKRACHT HERWINNEN

Er is dan ook iets mis met het uitgangspunt, met de startvraag naar de wijze van dominantie van de heersende klasse. Is die aan zet, en is de werkende klasse - en alle andere onderdrukte groepen in de maatschappij - tot achtervolgen, tot re-ageren gedoemd? Getuigen die aanvallen van de enorme kracht die het kapitaal heeft, en die de arbeid in het defensief duwt?

Daarmee verliest men uit het oog dat de kapitaalsverhouding voortdurend precair is, continu in spanning. Het kapitaal is een ononderbroken proces (van strijd) waarbij gepoogd wordt aan de arbeidskracht de warentorm op te leggen. In zijn analyse van de primitieve accumulatie had Marx het al over de poging van het kapitaal de boeren van hun land te verjagen om zo een 'arbeidsmarkt' te creëren. Dat velen vagebonderij verkozen boven het leven in de manufacturen, noopte het kapitaal zelfs tot repressieve praktijken om de arbeidskrachten toch te dwingen hun arbeidskracht te verkopen. Dit proces, waarbij de verlangens van de arbeidskrachten telkens weer de logica van de warentorm overstijgen, en het kapitaal voortdurend opnieuw moet pogen de controle te herwinnen, woedt van-

daag nog steeds.

Het kapitaal is steeds afhankelijk van de levende arbeid en de creativiteit en inventiviteit ervan. Op een heel basaal niveau getuigen stiptheidsacties daarvan: als de arbeidersklasse zich puur passief opstelt, en letterlijk als 'object' de bevelen en regels van het management volgt, loopt het ganse boeltje in het honderd. Het productieproces is maar mogelijk als de arbeiders ingaan tegen de bevelen van het management, en voor een stuk autonoom dat proces organiseren (dat noemt men nu het 'informeel management'). Vandaag is dat nog veel meer het geval door het toenemend 'immateriële' karakter van de arbeid: een laborant, onderwijzer, design-ontwerper of ingenieur bijvoorbeeld kunnen veel moeilijker gecontroleerd worden van bovenaf, omdat het 'productieproces' steeds meer afhankelijk wordt van de creativiteit van de arbeid zelf. De ruimte om autonoom de activiteit te organiseren wordt steeds groter, en dus ook de ruimte om in verzet te gaan. Voortdurend moet het kapitaal pogen zich die creativiteit toe te eigenen en ze te controleren.

Er is dan ook geen macht zonder verzet: het zou voor de burgerij overbodig zijn aan te vallen, of apparaten van dominantie of hegemonie te organiseren, als er niet voortdurend verzet was dat haar positie in het gedrang brengt, of minstens haar boekhouding raakt. Precies het feit dat de verlangens van de werkende

klasse voortdurend in botsing komen met de warentorm, dwingt het kapitaal hierop te reageren om de controle te herwinnen. De aanvallen van de burgerij zijn veel meer het symptoom van die kracht van de arbeidersklasse en de angst hiervoor bij het kapitaal, dan dat ze getuigen van de kracht van het kapitaal.

ER BROEIT VANALLES!

Als je het belang van de arbeidersklasse en haar interne dynamieken naar waarde wil inschatten, moet je dus afstappen van een te enge opvatting van de politiek. Op het niveau van de politiek-organisatorische uitdrukking is de arbeidersbeweging inderdaad in het defensief. Maar de klasse zelf is daar, zij is het uiteindelijk die de revolutie moet maken, en daarbinnen broeit vanalles. Uitgaan van de vraag naar de dominantie en de aanvallen van de burgerij impliceert een opvatting van de arbeidersklasse als passief, hoogstens reactief, aangewezen op achtervolgen. Voor een marxist kan de arbeidersklasse echter nooit gereduceerd worden tot een louter economische variabele, maar is ze voortdurend - misschien subtiel, onderhuids - in beweging. "De klassen bestaan alleen in de dialectiek van hun strijd. Ze verdwijnen niet wanneer de meest levendige of bewuste vormen van strijd afzwakken. Heterogeen en ongelijk is het bewustzijn inherent aan het conflict dat begint met de verkoop van de arbeidskracht en het verzet tegen de uitbuiting. En dat niet meer ophoudt" (Daniel Bensaïd, Marx, L'intempestif, 1995, Fayard, p. 140).

Die onderhuidse strijd, die voortdurend voortwoedt, ondanks de nederlagen van de georganiseerde arbeidersklasse : dat moet ons uitgangspunt zijn voor een vruchtbaar marxisme! Het kapitaal moet op die beweging steeds reageren, pogen de controle te behouden of te herwinnen. We moeten het schema dus een stuk omkeren, en beginnen bij de vraag naar de vele vormen van verzet die zich reëel, ook in een 'regressieve fase', afspelen, en evenvele

potentiële aanknopingspunten vormen voor nieuwe vormen van openlijke strijd en contestatie.

HET GROTE NEEN DAT HET KAPITAAL IN ZIJN BOEKHOUDING VOELT

Neem nu de actieve welvaartstaat. Wat is de betekenis hiervan in de klassenstrijd? Dat de burgerij zich sterk genoeg voelt om in de tegenaanval te gaan, en om een aantal verworvenheden terug te schroeven? Ligt het initiatief bij de burgerij? Of is het ook een wanhopige poging om de controle over de arbeidskracht, die ze voortdurend ontglipt, te herwinnen?

Communicerende vaten tussen de verschillende stelsels van vervroegd pensioen

	1992	1994	1996	1998	2000	2001	2002	2003
Voltijds brugpensioen	137.215	135.421	134.813	123.743	114.478	109.951	106.483	107.915
Voltijds tijdskrediet	1.880	2.051	2.232	2.567	3.258	3.800	4.175	4.935
Vrijgestelde oudere werklozen	51.911	50.767	99.554	124.248	140.763	147.919	152.310	146.418
Vervroegd pensioen	65.104	72.017	74.080	89.007	104.215	83.764	77.330	76.151
Arbeidsongeschiktheid	96.341	93.794	92.644	95.359	99.355	97.872	105.892	109.718
Totaal inactieven	352.451	354.050	403323	434.924	462.069	443.306	446.190	445.137

Uit: Trends, 30 september 2004.

Op de tabel hierboven zie je hoe de verschillende stelsels van vervroegd pensioen communicerende vaten vormen. Als de regering het brugpensioen strikter maakt, vinden mensen wel een uitweg uit de arbeidsmarkt via één van de andere kanalen. Deze schijnbaar banale tabel drukt veel meer uit dan de cijfers laten vermoeden. Ze drukken een wens uit van oudere werknemers, een verlangen, om kost wat het kost te ontsnappen aan de kapitalistische loonarbeid, aan de controle door het kapitaal over hun leven. Ook bij tal van jongeren zie je dit soort praktijken van werkweigering: liever nog een jaartje bijstuderen of eerst een grote reis maken alvorens te gaan werken. En als het dan nodig is de arbeidsmarkt op te trekken, dan het liefst deeltijds, zodat er nog tijd overblijft om nog iets zinnigs te doen met je leven. Om het financieel te kunnen rooien, gaan steeds meer jonge mensen samenwonen (zie het grote succes van projecten als samenhuizen). Opnieuw de vraag: ligt het initiatief eenduidig bij de burgerij? Of is die laatste verplicht een verwoede poging te doen controle te herwinnen op die werklozen die liever werkloos blijven dan rotjobs te doen, op die oudere werknemers die de loonarbeid

ontvluchten... Is de actieve welvaartstaat niet gewoon een antwoord, een re-actie, op dit soort praktijken? Op die duizenden individuele beslissingen die banaal en onschadelijk lijken en die het kapitalisme nooit omver zullen werpen, maar die de kapitalisten toch in hun boekhouding voelen? Is de Bologna-hervorming - waarbij studenten na drie jaar als Bachelor de arbeidsmarkt al op kunnen - geen reactie op vormen van werkweigering door jongeren? Op het enge politieke niveau kunnen de neoliberalen wel aan zet zijn. De controle van het kapitaal over de arbeidskracht als zodanig blijft echter voortdurend precair, nu meer dan ooit zelfs, nu we een proliferatie zien van onderhuidse

vormen van verzet en pogingen tot het ontsnappen aan de loonarbeid.

TOESLAAN UIT KRACHT OF UIT ANGST?

Maar ook op het eigenlijke politieke terrein moeten we ons afvragen of we het analyseschema niet moeten omkeren. Vandenbroucke kondigde met grote trom aan dat loonopslag er niet in zit, en weigerde een dertiende maand voor het onderwijzend personeel. Is dat omdat hij zich sterk voelt, of omdat hij als sociaal-liberale beheerder van de kapitalistische staat vreest dat de verlangens vanuit de werkende klasse de door de neoliberalen georchestreerde financieringscrisis van de staat vergroten? Is de kracht waarmee Freya Vandenbossche en Guy Verhofstadt de eisen van de witte woede verwierpen een teken van hun

kracht, of van de angst die ze hebben voor de eisen van onderuit, die een zekere dynamiek kennen?

De reacties op de staking bij AGC waren hallucinant. Zijn de grote woorden die in de media niet werden geschuwd een teken van kracht, of van diepe angst voor dit soort stakingen?

Hoe harder de heersende klasse toeslaat, hoe symptomatischer voor het feit dat haar leiderschapspositie precair is. Als het kapitaal moet overgaan tot repressie is dat een teken aan de wand dat zijn capaciteit om leiding te geven, taant. De repressie tegenover allochtonen is symptomatisch voor de onbekwaamheid van de burgerij om haar hegemonie te vestigen over die groepen, en voor haar angst voor hun revolte.

IN EEN STAAT VAN BELEG SLUIMERT HET VERZET ONDERHUIDS VOORT

Als antwoord op de crisis voerde het kapitaal een enorme herstructurering door van zijn systeem. Dit leidde tot gigantische nederlagen voor de (industriële) arbeidersklasse. Je kunt er pessimistisch van worden. Je kunt ook inzien dat de omvang van de herstructureringspolitiek symptomatisch is voor de enorme kracht die de arbeidersklasse belichaamt. En je kunt ook speuren naar de nieuwe ter-

reinen van verzet die de herstruringspolitiek noodzakelijk creëert. Een veldslag verliezen is geen oorlog verliezen. In een staat van beleg sluimert het verzet onderhuids voort. De strijd leidt nooit tot een volledige nederlaag: het kapitaal blijft steeds afhankelijk van de

arbeidersklasse, haar energieën en creativiteit, en moet dus steeds een zekere ruimte laten voor de ontwikkeling hiervan. Het verzet tegen het taylorisme werd bijvoorbeeld door het kapitaal gerecupereerd onder de vlag van het *human resources management*, en van nieuwe praktijken als integraal management of teamwerk. Die geven tegelijk objectief nieuwe kansen voor arbeiderscontrole op de werkvloer!

De vrouwenbeweging van de jaren '60 en '70 werd door het kapitaal aangegrepen als vector van economische ontwikkeling: het kapitaal kon handig gebruik maken van het verlangen naar financiële onafhankelijkheid van vrouwen, om op goedkope basis een relatief nieuwe sector als de non profit uit te bouwen. Het is dan ook geen toeval dat de werknemers - meestal vrouwen - in de non profit zo'n 10 % minder dan het gemiddelde verdienen. Moeten we erom streven dat de tweede feministische golf, met haar nauwe band met de algemene strijd voor een andere maatschappij, voor een stuk aangewend is voor de kapitalistische ontwikkeling? Dat die vrouwen het soort arbeid dat ze voordien onbetaald deden binnen het huishouden, nu doen binnen de kapitalistische productiewijze? Vandaag zien we dat precies die non-profit één van de meest strijdbare sectoren is uit de arbeidersbeweging, en dat die niet alleen onmiddellijk economische eisen stelt, maar ook fundamentele politieke vragen stelt over de bevrediging van de maatschappelijke behoeften. Meer zelfs, ze betreedt ook het terrein van wat Foucault de 'biopolitiek' noemt: de macht over de productie

van het leven, de affecten, de emotionele verhoudingen tussen mensen... die zich bij uitstek in de verzorgingssector situeert. De witte woede eist extra personeel omdat ze er een andere opvatting op nahoudt over die 'productie van het leven' dan het lopende band-ritme dat hen nu wordt opgelegd. Het verplegend personeel is heus wel in staat zelf, los van het management van de ziekenhuizen, een opvatting over de zorg, en dus over de biopolitiek, te ontwikkelen, en die zelfs toe te passen, tegen de insignes van het management in.

Ook de tertiërisering van de economie en het toenemend belang van immateriële (intellectuele) productie geeft nieuwe mogelijkheden. De belangrijkste productiemiddelen van een intellectuele arbeider - en dat is een voortdurend groeiende categorie - zitten in diens hoofd, en maken de toe-eigening van zijn creativiteit door het kapitaal steeds moeilijker. Recent had ik een gesprek met iemand die als ingenieur bij Barco werkt. Hij ontwerpt er onder andere televisietoestellen. Schone job, heel goed betaald. Daarnaar gevraagd, weigert hij echter in een catalogus aan te wijzen aan welke apparaten hij had meegewerkt. Hij geeft het eerlijk toe: hij is simpelweg beschaamd over de lamentabele kwaliteit van de apparaten die hij produceert. Hij windt zich zelfs op als hij het heeft over de yuppies van de marketingafdeling die hem onvoldoende tijd geven om de nieuwe toestellen te controleren en op punt te stellen. Hij ziet zijn job niet langer als een echte uitdaging, en doet zo weinig mogelijk overuren. Ter compensatie

ontsnapt daarmee aan de kapitaalscontrole. Dit soort praktijken van 'zelfvalorisering' drukken een verlangen naar niet-vervreemde arbeid uit. Ze zullen het kapitalisme niet omvergooien, maar tonen wel waar het echte vernuft, het echte initiatief ligt: bij de arbeidersklasse. Het kapitaal is gedoemd in de achtervolging te gaan, en te pogen zich - in tweede instantie - dit vernuft toe te eigenen.

Een ander voorbeeld is dat van de verspreiding van software, muziek en videobestanden via het internet. Het net geeft ongelooflijke mogelijkheden voor de communistische toe-eigening van dit soort 'immateriële' producten. In een krampachtige poging die tendens tegen te gaan, investeert het kapitaal reusachtige sommen geld om zijn privé-eigendom te handhaven. Tal van ingenieurs worden betaald om niet-copieerbare CD's te ontwerpen. Enorme bedragen worden gepompt in bewustmakingscampagnes tegen het 'illegaal' kopiëren.

VOOR EEN MARXISME VAN DE HOOP

Hoe kun je mensen winnen voor het marxisme als theorie van de wijze waarop de burgerij de massa domineert, hoe interessant ook de inzichten zijn die dit oplevert? Wij willen een marxisme met een ander perspectief, dat spoort naar de vormen van verzet van het proletariaat, beginnend bij de meest diffuse of primaire vormen. Het kapitaal kan nog zoveel aanvallen, de finale nederlaag kan ze de arbeidersklasse nooit toebrengen zonder zichzelf te vernietigen. Het kapitaal blijft afhankelijk van een arbeidersklasse die er haar eigen verlangens, aspiraties, wensen, behoeften, verbeelding op nahoudt. Geef ons een marxisme dat hiervan vertrekt, en rekening houdt met de huidige klassensamenstelling!

Zelfs in moeilijke omstandigheden als de huidige, blijft de werkende klasse voor een stuk aan zet, dwingt ze het kapitaal voortdurend tot nieuwe initiatieven om de ware vorm te kunnen opleggen aan de arbeidskracht. Als zelfs die diffuse vormen van verzet zulke reacties uitlokken, tot wat voor dingen zou de klasse dan wel niet in staat zijn als ze echt matuur, georganiseerd en zelfbewust wordt? ■

ontwerpt hij in zijn vrije tijd allerlei technologische snufjes om naar de sterren te kijken. Zijn creativiteit

KARDINAAL GATZINGER

Een paar weken geleden ben ik naar een begrafenis geweest. Tony is of was de pa van Iris, een geliefde waar ik zes jaar mee door het leven wandelde, stapte, rende, wankelde...

Tony had het niet makkelijk met de wereld. Hij analyseerde, zocht en zag, maar vond te weinig energie om zich positief te verzetten. Te goed voor deze wereld.

Een kerk binnen stappen blijft een beklemmende beleving. Koud zweet breekt uit als ik zie dat men nog altijd verondersteld wordt een houten kist te besprenkelen met gewijd water. In de kwispel die men daarvoor gebruikt zit een pingpongballetje met gaatjes. Dat dient als waterreservoir. Ooit zag ik het balletje zijn kwispel lossen om rikketikketik op de kist te belanden en ons verder als een losgerukt oog van onder een kerkstoel te blijven bespioneren. Sindsdien doe ik niet meer mee. Pingpong spelen op een kist, het gaat me zelfs als atheïst iets te ver.

Tijdens de afscheidsdienst worden mooie teksten van de familie afgewisseld met klassiekers en liederen die absolute gehoorzaamheid aan een buitenaards wezen prediken. Nauwelijks onderdruk ik de zin om Kasper Van Kooten te gaan zingen: 'Vaaaat een mooie blouse'. Of Hugo Mattijssens laatste onzin: 'Halloo, Kevin, ben je nog kwaad.' Een kleine opdonder steekt net op tijd een schaal onder mijn neus. Een toastje? Neen. Stoelgeld. Oeps, heb ik zonder het te weten een stoel gekocht? Neen, om op te zitten. 't Is op afbetaling mijnheer. Wij moeten ook rond komen, en als er dan eens wat volk is... Het zal zich herhalen bij de wijn. Het mager en eigenaardig uitgedost mannetje vooraan proeft voor. Normaal geef je nadien de fles door. Niks van dat alles. Sommigen gaan in het gelid staan om een plakkerige substantie in de mond te stoppen. Het lichaam van Christus! Er loopt een fijn straaltje bloed uit de linkermondhoek van de eerste die terug keert. Die heeft geknabbeld! Mag niet!!!! Ondertussen floepen mijn gedachten naar Kardinaal Ratzinger. Een zootje ongeregeld in mijn dorp heeft hem omgedoopt tot Gatzinger.

Ratzinger studeerde aan het seminarie als hij in 1941 verplicht wordt toe te treden tot de Hitlerjeugd, zegt zijn biograaf, John Allen. Volgens

zijn broer Georg had hij nauwelijks keuze. „Verzet was onmogelijk.“. Moet je maar eens gaan uitleggen aan het Verzet en aan de miljoenen die hun leven gelaten hebben in de gasovens van de nazi's. In april 1944 deserteert Ratzinger. De levensles: „Omdat hij het fascisme in actie heeft gezien, gelooft Ratzinger vandaag dat het beste antigif tegen politiek totalitarisme kerkelijk totalitarisme is“, zegt John Allen.

Hoe komt het toch dat het fundamentalisme in heel wat verkrampde ideologietjes en godsdiensten stijgt naar gelang de eigen aanhang afneemt? Geen wonder dan ook dat deze paus sommige aspecten van delen van de Islam bewondert, ondanks zijn afkeer voor andere godsdiensten: "*Ratzinger praised Islam for upholding the values of monogamous marriage and the dignity of women, which "undoubtedly demonstrate a cultural superiority"*", stelt de Website van *Catholic News* in september 2002 tijdens een verslag over een 9/11 herdenking. Straks vinden we die kerk nog terug op één of andere Resist-lijst.

Later op de dag kom ik terecht op een vrijzinnig lentefeest in Zottegem, alwaar de zus van Sarah haar familieleden verwacht. Normaal gezien loop ik met een wijde boog rond dit soort plechtigheden, maar nu we toch bezig zijn... Tientallen 'jongskes' worden op een podium geduwd terwijl een begeleider een *powerpoint* probeert te projecteren. Een projectiestoeltje heeft de man niet. Hij probeert dan ook met de *beam*er in de hand iets op het bouwvallig scherm te krijgen dat een paar meters verder op het podium gevoeld werd..

De poging is er, maar we moeten toch wel veel verdraagzaamheid, liefde en respect opbrengen om dit soort van spektakels te trotseren. Zo gaan we ze niet verslaan. De kerkelijke inhoud trekt er niet op, maar de regie is vele vele beter!

De dag eindigt in San Marco, een Italiaans restaurant in de Egmondse. Het publiek is er lawaaiig, de kost komt van de lopende band. Niet slecht, niet goed. Het Vlaanderen van de middelmatigheid heeft zelfs de Italianen besmet. Sorry, ik moet naar huis, moet nog een stukje schrijven voor Rood. Zéér populair blad! Vierde internationale. Mag jij daar in schrijven? Voorlopig toch nog. Daaag!

FILIP DE GODT

inhoud

ALTERNATIEVEN	2
ESF: Naar Athene 2006	
EDITO	3
Het verzet van de herinnering	
POLITIEK	4
Over Brussel-Halle-Vilvoorde En de multiculturele samenleving	
POLITIEK	7
Geld is een machtsverhouding	
Eco-LOGISCH	10
De grond van de zaak	
SYNDICAAL	11
Albert Faust, de weg van een authentieke syndicalist	
DEBAT	12
Het basisinkomen, vrijheid of dualiteit	
EUROPESE GRONDWET	14
Neen aan de berusting De mobilisatie gaat verder	
AANKONDIGING	17
Make G8 history	
COLUMN	18
Het ressentiment als voedingsbodem voor extreem rechts	
INTERNATIONAAL	20
Mobilisatie in Niger Een nieuwe situatie in Baskenland	
THEATHER	23
Genua, de ridders van de 21ste eeuw	
INTERNATIONAAL	24
De erfenissen van de Rode Khmers	
LOKAAL	26
Publiek-Private samenwerking	
MARXISME	28
Een marxist kan alleen optimist zijn	

Ernest Mandel

Volgende maand is het tien jaar geleden dat Ernest Mandel stierf. Naar aanleiding daarvan plant de SAP een hele reeks initiatieven. In de loop van de zomer lanceren we een website rond het werk van Mandel. Je vindt de site op het adres: www.ernestmandel.org. Voor het najaar plannen we een colloquium over het denken van Mandel met nationale en internationale gasten. En natuurlijk draagt ook de Rood-redactie haar steentje bij. Vanaf september zal Rood veel aandacht besteden aan het leven en het werk van Mandel. Intussen eindigde Ernest Mandel op de veertiende plaats in de publiekslijst van het spelletje "De grootste Belg". Dat maakt duidelijk dat heel wat landgenoten deze kartrekker van de Vierde Internationale allerm minst vergeten zijn.